

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YENİ TÜRK DİLİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZİN ADI
YUNT DAĞI KÖYLERİNDEKİ MASALLARDA DİL
ÖZELLİKLERİ

ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI

Ebru BİRKAN AKHAN

DANIŞMAN ÖĞRETİM ÜYESİNİN

UNVANI ADI SOYADI

Doç. Dr. Ayşe İLKER

MANİSA

2006

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YENİ TÜRKDİLİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZİN ADI
YUNT DAĞI KÖYLERİNDEKİ MASALLARDA DİL
ÖZELLİKLERİ

ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI

Ebru BİRKAN AKHAN

DANIŞMAN ÖĞRETİM ÜYESİNİN

UNVANI ADI SOYADI

Doç. Dr. Ayşe İLKER

MANİSA

2006

SÖZ BAŞI

Yunt Dağı Köylerindeki Masalarda Dil Özellikleri adlı çalışmanın amacı, Manisa ağızları üzerinde yapılan çalışmalara katkıda bulunmaktır. Bugüne kadar yapılan çalışmalar dikkate alındığında Manisa Merkez ağızlarıyla ilgili yeterli araştırmanın olmadığı görülmüştür. Buradan yola çıkarak Merkez Yunt Dağı köylerinde derleme yapmak amacıyla on beş köy gezilmiştir. Ancak on bir köyden ağız malzemesi toplanabilmiştir. Örselli, Süngülü, Avdal, Maldan, Küçük Sümbüllü, Büyük Sümbüllü, Bağ Yolu, Üçpınar, Sakallı, Osmançalı, Yağcılar bu köyler arasındadır.

Derlediğimiz masallar deşifre edilirken Türk Dil Kurumunun esas aldığı Çevriyazı Sistemi kullanılmıştır.

Çalışmamızın Giriş bölümünde; Yunt Dağı'nın Coğrafi - Tarihi Özellikleri, Manisa'nın Adı ve Kuruluşu, Manisa'nın Tarihine Genel Bir Bakış, Ağız Çalışmalarının Geçmişi, Masal ve Özelliklerine Genel Bakış üzerinde durulmuştur.

İnceleme bölümümüz, Ses ve Şekil Bilgisi olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Şekil Bilgisinde, kelime yapımı incelenmemiştir. Örnek verirken parantez içindeki ilk sayı metin sayısını, ikinci sayı da örneğin metin içindeki yerini göstermektedir. Sonuç bölümünde, incelememizden yola çıkarak bir nihaî değerlendirme yapılmıştır.

Metinler bölümü, yirmi sekiz adet masaldan oluşmaktadır. Son bölümde Yunt Dağı'nın bir haritası ve derleme yapılan kişilerin fotoğraflarına da yer verilmiştir.

Kaynakça bölümünde, çalışmamız boyunca, doğrudan yararlandığımız kaynakların listesi sıralanmıştır.

Çalışmam esasında, ışığını esirgemeyen hocam, Doç. Dr. Ayşe İLKER'e teşekkürü bir borç bilirim. Maddi ve manevi desteğini esirgemeyen, eşim Haydar AKHAN'a, annem ve babam Fatma – Nevzat BİRKAN'a teşekkür ederim. Ayrıca köylere gidip, masal derleme esnasında yardımcı olan, Yunt Dağı Köyleri Dernek Başkanı Şerif UÇURAN'a ve Yağcılar Belediye Başkanı Muzaffer ATŞIZATA'ya teşekkür ediyorum.

Ebru Birkan AKHAN

İÇİNDEKİLER

SÖZBAŞI.....	I
ÇEVİRİ YAZI SİSTEMİ.....	IV
I- GİRİŞ	1
A. YUNT DAĞI'NIN COĞRAFÎ-TARİHÎ ÖZELLİKLERİ	1
B. MANİSA'NIN ADI VE KURULUŞU	2
C. MANİSA'NIN TARİHİNE GENEL BAKIŞ	3
a. Osmanlı Dönemine Kadar Manisa	3
b. Osmanlı Dönemi Sonrası Manisa	5
D. AĞIZ ÇALIŞMALARININ GEÇMİŞİ.....	7
E. MASAL VE ÖZELLİKLERİNE GENEL BAKIŞ	8
II- İNCELEME	11
A. SES BİLGİSİ	11
Ünlüler	11
Uzun Ünlüler	12
Ünlü Uyumu	15
Ünlü Değişmeleri.....	19
Ünlü Türemesi	21
Hece Birleşmesi.....	22
Orta Hece Ünlüsünün Değişmesi	22
Yer Değiştirme	23
Ünsüzler.....	23
Ünsüz Değişmeleri	25

Ünsüz Düşmesi.....	27
Benzeşme.....	27
B. ŞEKİL BİLGİSİ.....	28
İsimler	28
Çokluk Eki.....	28
İyelik Ekleri	29
Hal Ekleri.....	30
Sıfatlar	33
Zarflar	35
Zamirler	37
Edatlar.....	40
Ünlemler	41
Bağlama Edatları	42
Füiller	44
Fiil Çekimi.....	44
Basit Çekimler	44
Kipler.....	46
Birleşik Çekimler.....	47
Ek Fiilin Çekimi	48
Fiilimsiler	49
III- SONUÇ	52
IV- METİNLER	56
HARİTA VE FOTOĞRAFLAR.....	97
KAYNAKÇA	102

TÜRK DİL KURUMU AĞIZ ARAŞTIRMALARI ÇEVİRİYAZI SİSTEMİ

ÜNLÜLER

(¯): Ünlüler üzerinde uzunluk işareti

(˘): Ünlüler üzerinde kısalık işareti

(ˆ): Kalın ünlüler üzerinde yarı incelme işareti

á : a-e arası ünlü

í : e-i arası ünlü

ó : o-u arası ünlü

ú : u-ü arası ünlü

(˘): Geniş ünlüler üzerinde yarı daralma işareti

a : a-ı arası ünlü

è : e-i arası ünlü

ò : o-u arası ünlü

ö : ö-ü arası ünlü

(°): Ünlüler üzerinde yarı yuvarlaklaşma işareti

â : a-o arası ünlü

ê : e-ö arası ünlü

î : ı-i arası ünlü

ô : ö-ü arası ünlü

(ä): Açık e

(˜): Ünlüler üzerinde damaksızlık işareti

(˚): Diftong

ÜNSÜZLER

(ğ): Arka damak g'sı

(g): Orta damak g'si

(ğ): Boğaz g'si

(ğ): g-c arası ünsüz

(ħ): Sızıcı h

(ħ): Nefesli h

(ħ): Arka damak k'sı

(k): Orta damak k'si

(ñ): Damak n'si

(r): Peltek r

(r̄): Titrekliği uzatılan r

(s) : Peltek s

(v̇): Çift dudak v'si

(z): Peltek z

(ʔ): Hemze ve kesme

(ʔ): Gırtlak patlayıcısı

(˘): Ünsüzler üzerinde telaffuz noktasının daha önce kaydığını gösteren işaret

ğ̇ : Ön damak g'si (yalnız kalın ünlülerde hece kurduğu zaman)

k̇ : Ön damak k'sı (yalnız kalın ünlülerde hece kurduğu zaman)

ı̇ : Ön damak I'si (yalnız kalın ünlülerde hece kurduğu zaman)

ç̇ : Normalden daha önce telaffuz edilen ve hafifçe sızıcı olan c

ç̇ : Normalden daha önce telaffuz edilen ve hafifçe sızıcı olan ç

ħ̇ : Sızıcı h'nin ön damaksıl karşılığı

(Büyük harf): Yarı tonluluk işareti

Ç: ç-c arası ünsüz

F: f-v arası ünsüz

K: k-g arası ünsüz

P: p-b arası ünsüz

S: s-z arası ünsüz

Ş: ş-j arası ünsüz

T: t-d arası ünsüz

(_): Süreksiz ünsüzler altında yarı sızıcılık işareti

b: b-v arası ünsüz

c: c-j arası ünsüz

(o): Ünsüzler altında belirsizlik (düşmek üzere oluş)

('): Vurgu işareti (standart Türkçe'den farklı veya daha şiddetli vurgulanan hecelerden önce konur)

(ˆ): Yükselen ton (hecedeki ünlü üzerine konur ve uzunluk da ifade eder)

(˘): Alçalan ton (ünlü üzerine konur ve uzunluk da ifade eder)

(_): Ulama işareti

I- GİRİŞ

GİRİŞ

A. YUNT DAĞI'NIN COĞRAFİ - TARİHİ ÖZELLİKLERİ

Yunt Dağı, Ege bölgesinde Manisa Ovası'nın Kuzeybatısında büyük ölçüde tahrip edilmiş neojen ve daha yeni andezitik lav, tuf ve aglomeralardan oluşmuş volkan yapıları kümesinden meydana gelen geniş dağlık küttedir.¹

Kuzeyden Bakırçay, doğudan Akhisar çayı, güneyden Gediz vadisiyle sınırlanır; batıda Çandarlı-Foça arasında Ege Denizine komşudur. Adını, orta kesimde yükselen tepeden alır. (1084 m.). Kuzeydoğuda Soma (Tarhala) Dağı, güneybatıda Dumanlıdağ (1098 m.) ile sona erer. Batıda Foça tepeleri ayrılır. Dağlar üzerinde Akdeniz makisi ve kızılçam koruları görülür.²

16. yy.'da Anadolu'da Oğuz boylarına ait yer adlarına baktığımızda, karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır. Saru-Han sancağına bağlı, Yunt Dağı'nda, öbür adı Eskiler olan, Küçük karkın boyu yer alır.³

Reşided-din'e göre Oğuz boylarında, Karkın boyu, Boz-Oklar'dan Yıldız Han oğullarına girer ve "Çok ve doyuran aş" anlamındadır.⁴

Prof. Dr. Faruk Sümer'in, Oğuzlar adlı çalışmasından yola çıkarak, Yunt Dağı'nda Oğuzların Karkın boyuna mensup, Türkmenlerin yaşadığını görüyoruz. Ancak, Karkın boyuna mensup insanların, hangi köyde yaşadıklarını bilmek şu an imkansızdır. Konya ili, Karapınar ilçesine bağlı Hotamış beldesinde, Begdili boyuna mensup Haydarlı obasında, (Taşpınar Köyü) yapmış olduğumuz derlemelerde, kelimeleri söyleyiş açısından, Örselli köyüyle bir ortaklığın olduğu dikkatimizi çekmişti. Türkmen varlığını gösteren işaretlerden birisi de bu olmalıdır.

---

¹ *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, 1986, c. 24, s. 12643

² *Meydan Larousse*, 1985, c. 12, s. 858

³ Sümer, Faruk, *Oğuzlar (Türkmenler)*, T.D.A.V., İstanbul, 1999, s. 414

⁴ a.g.e., s. 230

B. MANİSA’NIN ADI VE KURULUŞU

“Eski Çağ’da adı, “Magnesia” olan şehre Türkler önce “Magnîsâ”, sonra “Manisa” dediler.”⁵

“Manisa’nın yazılı tarihi, Yunan tarihçileri tarafından bir takım efsaneler ile başlatılmaktadır.”⁶ Bu efsanelerden birisi de, Manisa’nın kuruluşunun, Yunanistan’ın Teselya bölgesinden gelen Magnetler tarafından kurulmasıdır. Homeros, Magnetlerin, Truva savaşından sonra, Asya’da bir sefere çıktıklarını, ilk önce, Aşağı Büyük Menderes vadisinde, kendi isimlerini taşıyan şehri kurduklarını, sonra içlerinden bir zümrenin kuzeye doğru gidip, Spylos dağı eteğindeki Manisa’ya yerleştiklerini söylemektedir.⁷

Çağatay Uluçay-İbrahim Gökçen’in hazırladığı Manisa Tarihi’nde, yukarıda söylediklerimizin dışında, Manisa için şunlar yazılıdır:

“Devlet salnamesinin 927 inci sayfasında, Manisa hakkında şunlar yazılıdır: Manisa şehri pek kadim olup, ezminei kadimede Aydın cihetinde dahi bu isimle bir mamure bulunduğundan, tefrik için buna Gediz nehrinin arkasındaki dağın ismine izafeten Hermüs veya Spil Manisası ve diğerine de Mendires ismi kadimine izafeten Meandır Manisası namı verilir.”⁸

Yılmaz Öztuna, Osmanlı Devleti Tarihi adlı eserinde; “Mağnisâ (Manisa), Saruhan sancağının merkezidir. Eskiden bu sancak, veliahd-şehzadelere mahsustu, veliahd buradan İstanbul’a gelerek tahta çıkardı. Devletin en mühim sancaklarından biridir.” diye bahseder.⁹

⁵ *Yeni Türk Ansiklopedisi*, Ötüken, İstanbul, 1985, c. 6, s. 2176

⁶ *İslam Ansiklopedisi*, M.E.B., İstanbul, 1988, c. 7, s. 289

⁷ a.g.e., s. 289

⁸ Gökçen, İbrahim - Çağatay Uluçay, *Manisa Tarihi*, Resimli Ay Matbaası, İstanbul, 1939, s. 10

⁹ Öztuna, Yılmaz, *Osmanlı Devleti Tarihi*, İstanbul, 1986, s. 312

C. MANİSA TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ

a. Osmanlı Dönemine Kadar Manisa

Eskiçağ'larda, Batı Anadolu'nun Lydia/Lidya denilen kesiminde yer alan şehrin ne zaman ve nasıl kurulduğu bilinmemektedir.¹⁰ Bir başka kaynakta ise Manisa'nın VII.-VI. (M.Ö.) asrın ortaları arasında, Lidya hakimiyeti altına girdiği söylenir.¹¹

Lidyalıların Perslere yenilmesi üzerine, (546 M.Ö.) Manisa, I. Pers satraplığına dahil edildi. Kral yoluna yakın olması nedeniyle, ekonomik yönden gelişme gösterdi. 333 (M.Ö.)'te İskender, Manisa'daki Pers hakimiyetini sona erdirdi.

Manisa, İskender'in ölümünden sonra (323 M.Ö.), İskender'in haleflerinin (Diadoklar) mücadelesine sahne olmuştur. I. Selevkos, (282 M.Ö.) bütün Küçük Asya'yı ele geçirince, Manisa'nın yönetimi Selevkos'un oğluna geçmiştir. (Antiokus III.) Selevkîler arasındaki taht mücadelesinden dolayı, Manisa'nın bir ara, Bergama Krallığının (Attalos I.) hakimiyetine girdiğini de görmekteyiz. Daha sonra, Manisa tekrar Selevkîler'e geçmiştir (220 M.Ö.).

190 (M.Ö.)'da Romalılar, Magnesia yakınlarındaki savaşta III. Antiokus yenerek şehri ele geçirmiştir. Böylece, Manisa'da Roma hakimiyeti görülmeye başlanmıştır.

Manisa, Roma idaresi altında, Asya eyaletinin önemli bir şehri olmuştur. Romalılar, Manisa'nın yönetimini Bergamalı kral Eumenes'e bıraktığında, para basma yetkisini de Bergamalılar'a vermişlerdir. Daha sonra, Manisa muhtar bir yönetime kavuşmuştur ve (20 M.Ö.)'de Augustus sayesinde, yarı otonom bir statü kazanmıştır.¹²

¹⁰ *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Ankara, 2003, c. 27, s. 577

¹¹ *İslam Ansiklopedisi*, M.E.B., İstanbul, 1988, c. 7, s. 289

¹² a.g.e., s. 289

17 (M.S.)’de Gediz havzasındaki şiddetli depremler, Manisa’yı yerle bir etmiştir. Manisa, imparator Tiberius tarafından tekrar inşa edilmiştir. Şarkî Roma İmparatorluğu devrinde bir piskoposluğa merkez olan Manisa, Latin hakimiyeti devrinde gelişmiş, fakat asıl önemini Sardes’in tahribinden sonra kazanmıştır.

Selçuklular, Anadolu’yu fethetmeye başlayınca, Manisa’nın etrafında bulunan bazı şehir ve kaleleri ele geçirdikleri halde, Manisa’yı ele geçirememişlerdir. Bizans İmparatoru, Türk akınlarını önleyemeyince, Sicilya kralı Firederik’e müracaat ederek, ücretli asker olarak, Katalan askerlerini getirmiştir. Fakat Katalan askerleriyle problem çıkınca, şehir korunamamış ve Türkler Manisa’ya saldırılarını artırmışlardır.

Saruhan Bey 1305’ten itibaren, Manisa’ya kadar olan yerleri ele geçirdikten sonra, 1313 yılında da Manisa’yı ele geçirmiştir.¹³

Ord. Prof. Dr, İsmail Hakkı Uzunçarşılı Saruhanoğulları işin şunları söylemektedir:

“Selçukîler tarafından Bizans hududuna iskân edilen Türk aşiret reisi Saruhan Bey tarafından ondördüncü asır başlarında, Lidya’da Herman (Gediz) nehri vadisinde kurulmuş olan beyliğe Saruhanoğulları Beyliği denilir.”¹⁴

Saruhanoğulları, Manisa’dan başka, Güzelhisar (Menemen), Akhisar, Tarhanyat, Marmara, Gördek, Gördes, Kayacık, Atala, Demirci, Nif, Ilıca, Turgutlu (Kasaba), Karacalar ve Foca’yı da ele geçirmiştir.¹⁵

Manisa, bir müddet Saruhanoğulları’na tabi olmuş fakat, Osmanlı taarruzuna uğrayarak, Osmanlı topraklarına geçmiştir.

Timur’un, Yıldırım Beyazıt ile yaptığı Ankara Savaşında, Manisa tekrar Saruhan Beyliğine geçmiştir. Hızırşah tekrar Manisa’ya dönerek, beyliğinin başına geçmiştir. Şehzadeler mücadelesi esnasında, Hızırşah, İsa

---

¹³ a.g.e., s. 290

¹⁴ Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1998, c. 7, s. 73

¹⁵ a.g.e., s. 74

Bey tarafını tuttuğu için, Çelebi Sultan Mehmet kuvvetleri, Manisa'yı ele geçirmiştir. 1410 tarihinden sonra Manisa, Osmanlıların eline geçmiştir.

b. Osmanlı Dönemi ve Sonrası Manisa

Manisa'nın Osmanlı hakimiyetine girmesinden sonra, karşılaştığı ilk olay, Şeyh Bedreddin'in müritlerinden Torlak Kemal'in yakalanıp idam edilmesidir.(1416) Manisa, bu olayın ardından, İzmir Beyi Cüneyd Bey'in sebep olduğu karışıklıklardan etkilenmiştir (1424-1425).

14. asırdan sonra, Manisa'da herhangi bir olay görülmemiş, şehirde imarcılık hareketlerine başlanmıştır. Olaylar esnasında, tahtta bulunan II Murad, oğlu Alâeddin'i Manisa'ya idareci olarak göndermiştir. 16. asıra kadar hiçbir karışıklık görülmeyen Manisa'da sadece şehzadelerin taht mücadeleleriyle karşılaşmaktayız.¹⁶

II Murad'ın oğlu Mehmed'le saltanat değişimi ve Manisa'ya gelişi, ilk defa burayı bir siyasi merkez olarak Bursa ve Edirne'nin önüne çıkarmıştır. II Murad'dan sonra Manisa sırasıyla, II Murad'ın oğlu II. Mehmed, Mustafa, II. Beyazıd oğulları, Abdullah, Şehinşah, Korkut, Alemşah ve Mahmud'a ev sahipliği yapmıştır.

II. Beyazıd oğulları, esnasındaki taht kavgaları, Manisa'yı yine ön plana çıkarmıştır.

Yavuz Sultan Selim tahta çıkınca, oğlu Süleyman'ı Manisa'da karışıklıkları önlemek için, Manisa'ya idareci olarak gönderdi (1513) ve sırasıyla, Süleyman (Kanuni), Kanuni oğlu Mustafa (1533) ve Mehmed (1543) Manisa'da yaşadılar. Manisa'da yaşayan en son şehzade olarak karşımıza III. Mehmed çıkmaktadır.¹⁷ Ayrıca III. Selim ve oğlu III. Murad da Manisa'da yaşamıştır.

---

¹⁶ *İslam Ansiklopedisi*, M.E.B. Yayınevi, c. 7, s. 290

¹⁷ a.g.e., s. 291

16. y.y'da bütün Anadolu'da görülen Celâlî İsyancıları, Manisa'nın ilk işgalle karşılaşmasına sebep olmuştur. 17. yy başlarında, Celâlî Kalenderoğlu Mehmed, Manisa'ya yürümüş, kendisine yüklü miktarda para verilerek şehre girişi önlenebilmiştir. Manisa'da görülen diğer olaylar arasında, Aydın Muhassılı Yusuf Paşa'nın Manisa yakınlarındaki köy ve kasabayı ele geçirmesi ve Celâlî reislerinden Birgili Cennetoğlu'nun Manisa'ya saldırması görülmektedir. Karşımıza çıkan diğer bir olay ise, İlyas Paşa'nın, Saruhan sancağı mutasarrıfı ile anlaşmazlığa düşüp Manisa'ya saldırma olayıdır.¹⁸

18. y.y'ın ortasında Manisa, Karaosmanoğulları'nın etkisi altına girdi ve aynı yüzyılda ortaya çıkan yangın (1798), Manisa'da büyük tahribata yol açtı.

19. y.y'da, Manisa'da dikkatimizi çeken diğer olaylardan birisi de Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Anadolu'ya sevkettiği kuvvetlerle şehri işgal etmesidir.¹⁹ Bu olaydan sonra, Kütahya Antlaşması'nı görmekteyiz (1830).

Manisa'yı sarsan diğer ikinci büyük işgal ise Yunan işgalidir.²⁰ Yunanlıların Batı Anadolu harekatı sırasında, Manisa, Yunanlılar tarafından ele geçirilmiştir. Yunan kuvvetleri, 26 Ağustos 1919'da Manisa'ya girmiştir. 1922 Eylülüne kadar Yunan işgalinde kalmıştır. Yunan kuvvetleri Manisa'dan çekilirken, 5 Eylül Salı günü şehri ateşe vermişlerdir. Bu yangın, Manisa'yı oldukça fazla tahrip etmiştir. 8 Eylül 1922 günü Manisa'ya Türk birliklerinin girmesiyle, Manisa işgalden kurtarılmıştır.

H. Nusret Köklü, "Manisa İşgalden Kurtuluşa" adlı kitabında, 8 Eylül için şunları söylemektedir: "Günlerdir ölüm korkusu içinde yaşayan Manisalıları nihayet hürriyetlerine ve Ay Yıldızlı Bayraklarına kavuşmuşlardı."²¹

---

¹⁸ a.g.e., s. 290

¹⁹ *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Ankara, 2003, c. 27, s. 579

²⁰ a.g.e., s. 579

²¹ Köklü, H. Nusret, *Manisa İşgalden Kurtuluşa*, İzmir, 1998, s. 100

D- AĞIZ ÇALIŞMALARININ GEÇMİŞİ

Anadolu ağızları üzerinde çalışmalar, 19. yy.'da başlar.²² Uzun yıllar yabancı araştırmacıların eser verdiği bu alan, 1940 yılından sonra yerli araştırmacıların da dikkatini çeker. Yabancı araştırmacılar arasında, GIESE, KOWALSKI, KUNOS, FOY, UTMANN, HEFFENING ve GORDLEVSKI vardır.²³ Fakat yabancı bilim adamlarının yaptıkları çalışmalar, metin açısından kusurludur.

İlk sınıflandırma denemesi Ignas Kunos'a aittir. 1896 yılında, yapmış olduğu çalışmayla Anadolu ağızlarını yedi ayrı grupta toplar. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, "Anadolu'da dağınık olarak yaşayan Yörük ve Türkmenler" in ağızıdır.

1946 yılında, Ahmet Caferoğlu, derlediği malzemelerden yola çıkarak, Anadolu Ağızlarını dokuz ayrı bölgeye ayıracaktır. Batı illeri ağızlarıyla; Eskişehir, Balıkesir, Manisa, İzmir kısmen Afyon, Aydın ve Antalya'ya kadar konuşulan ağızı ifade eder. Daha sonra, Fundamenta'daki makalesiyle, Anadolu ağızlarını altı ana gruba ayıracaktır. Burada da, Güneybatı ağızlarıyla (Bandırma'dan Antalya civarlarına kadar) dikkatimiz çeker.²⁴

G. Hazai, Milan Adamoviç ve Piet Kral gibi araştırmacılar, Anadolu Ağızları üzerine sınıflandırma çalışmalarına gitmişlerdir.

Tahsin Banguoğlu'nun, "Anadolu ve Rumeli Ağızları" başlıklı ansiklopedi maddesinde Batı Anadolu üzerine söylediği ilgi çekicidir. Banguoğlu sınıflandırma yapılırken dikkat edilebilecek hususları belirler. Buna göre; "r" sesinin düşmesi Batı Anadolu'ya has bir özelliktir.²⁵

Batı Anadolu Ağızları üzerinde, Prof. Dr. Zeynep Korkmaz da çalışmıştır. Korkmaz; "Güney-Batı Anadolu Ağızları" adlı çalışmayla, bölgedeki ağız özelliklerini belirler. Manisa ve yöresine ait ağız metinlerinden örnekler verir. Soma'ya bağlı Tarhala, Kadıncık, Çiftköy köyleri; Alaşehir'e bağlı Katırlı; Sarıgöl'e

---

²² Karahan, Leyla, Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması, Ankara, 1996, s.9

²³ Korkmaz, Zeynep, Güney – Batı Anadolu Ağızları, Ankara, 1994, s.31

²⁴ Karahan, Leyla, Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması, Ankara, 1996, s.10

²⁵ a.g.e., s.13

bağlı Kaşıkçı köyleri ve Kula Tokmaklı köyünden metinler vererek, bölgenin ağız özelliklerini göstermeye çalışır.

Korkmaz; Batı Anadolu Ağızlarını; Manisa ve yöresi ağızları, Dinar ağızı, Aydın – Denizli ağızı ve Muğla yöresi ağızları olmak üzere dört bölümde toplar.²⁶

Manisa ve yöresi ağızları, İzmir ve yöresi ağızlarını içine alır. Uşak da dahil olmak üzere, Aydın ili sınırdır.

Prof. Dr. Leyla Karahan'ın, “Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması” adlı çalışması, Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması adına önemli bir çalışmadır. Bu çalışmayla Anadolu'daki ağızlar gruplandırılmıştır.

Karahan, Anadolu Ağızlarını; Doğu grubu, Kuzeydoğu grubu ve Batı grubu olmak üzere üçe ayırır. Her grubun bir de alt grubu vardır. Manisa ili, Batı Grubu Ağızlarına ve Birinci Alt gruba girer.²⁷

E- MASAL VE ÖZELLİKLERİNE GENEL BAKIŞ

Masal, geçmişten geleceğe bir köprüdür. Bilinmeyen zaman, mekan ve kahramanların yer aldığı bu anlatmaya dayalı tür, destandan sonra, halk anlatmalarında ikinci basamağı oluşturur.

Yunt Dağı köylerinden derlediğimiz masallar hakkında fikir yürütebilmek için kısaca masal ve masal özelliklerine değinmemiz gerekir.

“Masal, nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlarından ve törelerden bağımsız tamamı ile hayal ürünü, gerçeğe ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı” diye tanımlanır.²⁸

Prof. Dr. Şükrü Elçin, Halk Edebiyatına Giriş adlı kitabında, masalı; “İşte böyle bir zaman içinde, köklü geleneğe bağlı, kolektif karakter taşıyan, “hayali – gerçek”, “mücerret – müşahhas”, “maddi – manevi”, birtakım konu, macera, vak'a, problem, motif ve unsurlar nesir dili ile vakit geçirmek, insanları eğlendirirken terbiye etmek düşüncesinden hareketle, hususi bir üslupla anlatılır veya yazılırlar.” diye tarif etmektedir.²⁹

---

²⁶ a.g.e. s.14

²⁷ a.g.e. s.116

²⁸ Boratav, Pertev Naili, *Türk Halk Edebiyatı*, Gerçek Yayınevi, Ankara, 1992, S. 75

²⁹ Elçin, Şükrü, *Halk Edebiyatına Giriş*, Akçağ Yayınevi, Ankara, 1993, s.369

Prof. Dr. Saim Sakaoglu ise; “Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiat üstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsülü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür.” olarak ifade etmektedir.³⁰

Anti Aaanne ve Stith Thompson, masalı; Hayvan masalları Asıl Halk masalları (olağan üstü masallar, gerçekçi masallar), Güldürücü hikayeler (Nükteli fıkralar, yalanlamalar) ve Zincirlemeli masallar olmak üzere dört ana başlıkta toplar. Prof. Dr. Ali Berat Alptekin ise bu sınıflandırmaya, bir de, “bu gurupların dışında kalan masallar” diye bir başlık ekler.³¹

Masal özellikleri, şekil, muhteva ve diğer bazı özellikler olmak üzere üç kısımda ele alınır. Masallar; bir destan yada halk hikayesi kadar olmasa da uzun metinlerdir ve nesir şeklinde yazılırlar.

Bir masal, birden fazla masalla bir araya getirilip, anlatılabilir. Anlatıcının hafızası ve anlatma yeteneği kuvvetli ise birden fazla masalı anlatması mümkündür. Yunt dağı köylerinde, anlatıcılar, masal anlatırken, bir hikaye ya da fıkra ile harmanlamaktadır. Fakat bu anlatış biçimi bilinçli değildir. Masalarda bir bütünlük yoktur. Bir masal; Giriş, gelişme ve sonuç formellerinden oluşur. Yunt Dağı köylerindeki masalarda formeller, yavaş yavaş masaldaki yerlerini kaybetmiştir. Örselli köyünden derlemiş olduğumuz, “Dingin Memed” ve “Horuz” adlı masallara baktığımızda sadece,” Evvellerde bir Dingin Memed varmış” ya da “Bir nene varmış” gibi giriş formelleri ile karşılaşmaktayız. Horuz adlı masala baktığımızda da “giderkene giderkene” diye kalıplaşmış bir ifade ile karşılaşyoruz. Bu formel, masalın gelişme bölümünde görülmektedir.

Hamsi dayı, Büyük Sümbüllü – Küçük Sümbüllü Çağla gömülen kadın, Kara köpek, Barmak çocuk adlı masalarda, giriş formellerinin çok kısa olduğunu görmekteyiz. “Duyduğuma göre”, “Şimdi”, “Şimdi” gibi ifadelerle masala giriş yapılmaktadır. Yirmi sekiz derlenen metin içerisinde, “Halil Efe”, “Gül Ali”, “Nene – dede” adlı metinlerde, giriş formelleri dikkat çekicidir. Formeller (tekerlemeler); “Bi avcı varmış, avcı ava gidiyo”, “Çok eskiden” gibi kısadır. “Yarık baş” ve “Abdes alma” adlı metinlerde ise doğrudan doğruya masala giriş yapılmaktadır. Bu masalların giriş formelleri yoktur.

³⁰ Alptekin, Ali Berat, *Kazak Masallarından Seçmeler*, Akçağ Yayınevi, Ankara, 2003, s.13

³¹ Alptekin, Ali Berat, *Taşeli Masalları*, Akçağ Yayınevi, Ankara, 2002, s. 35

Masalların sonucunda gördüğümüz sonuç formelleri hiçbir masalda yoktur. Çoğunlukla, masallar, “Bu kadarcık biliyom gızım ben” ya da “Ben bu kadar biliyom”, “tamam bitti” gibi cümlelerle bitmektedir. Ayrıca fıkra olarak kabul edeceğimiz, “Nene - dede” adlı metin, “ben şinci ordan geliyom, gördüm” gibi bir formelle bitmektedir.

Her masal, bir tip olarak kabul edilir. Muhteva; olağan üstü olaylardan oluşur.

Yunt dağı köylerinden derlediğimiz metinlerden; Hasan Hüseyin, Gavur kaçakları, Sultan Nine, Yunan işgalini anlatmaktadır. Bu metinler, masal değil, gerçek hayattan kesitlerdir.

Masalarda, şekil değiştirme motifine oldukça sık rastlanır ve masallara has masal ülkeleri vardır.

Yunt dağı köylerinden derlediğimiz metinler içerisinde, Gül Ali ve Kara Köpek, Adam adlı masallara baktığımızda, şekil değiştirme motifine rastlamaktayız. Gül Ali adlı metinde, yılan bir insana dönüşmektedir. Diğer metinlerde de değişme vardır fakat metinlerin genelinde bir bütünlük söz konusu değildir.

Masalların hususi anlatıcıları vardır. Bunlar, genellikle kadınlardır. “Masal ninesi” yada “masal anası” olarak adlandırılırlar.

Yunt dağı köylerinde, masal anaları yok denecek kadar azdır. Anlatıcıların yarısı kadın yarısı erkektir.

Gül Ali masalının dışındaki masalları, Hayvan masalları ya da fıkralar olarak sınıflandırabiliriz. Gül Ali adlı masal, Asıl Halk masalıdır.

Hayvan masalı olarak nitelendireceğimiz bir metin ne hayvan masalına ne de fıkraya girmektedir. Masallar kimi zaman hayvan masalı gibi kısa gözüke de tip, motif, olay açısından özellikler taşımamaktadır. Bu da bize masal kavramının gün geçtikçe kaybolduğunu göstermektedir.

Yunt dağı köylerinden derlediğimiz metinler, masal olma özelliğini yitirmek üzeredir. Masal kavramı, diğer anlatı türleri ile yer değiştirmiş durumdadır.

Teknolojinin gelişmesi, özellikle, en ücra köylerde, radyo-televizyon araçlarının bir amaç gibi algılanması, sözlü kültür öğelerimizi ve varlıklarını korumasız hale getirmiştir.

II- İNCELEME

II- İNCELEME

A – SES BİLGİSİ

ÜNLÜLER

Yunt Dağı köylerinde, sekiz ana ünlünün dışında, tesbit ettiğimiz beş ünlü şunlardır: è, à, ä, á ve ě'dir.

è ünlüsü : e ile i arasında bir ünlüdür. e sesi yarı daralma eğilimi gösterir.

ēvvèleŕde (1-1) < evvelerde

anlatiyèm (5-1) < anlatayım

à ünlüsü: a ile ı arasında bir ünlüdür. A sesi yarı daralma eğilimi gösterir.

duyduğumà (3-1) < duyduğuma

ādamcāz (19-1) < adamcağız

bırakçāk (16-1) < bırakacak

ä ünlüsü: Açık e'dir. Yunt Dağı köylerinde bu e'ye oldukça sık rastlanır.

eşšä (3-2) < eşeğe

buğdä (3-4) < buğday

dağä (4-2) < dağa

diyām (5-7) < diyem

epä (8-1) < epey

á ünlüsü: a ile e arası bir ünlüdür. a sesi daralma eğilimi gösterir.

sokuluncá (9-3) < sokulunca

ufácıkmış (9-2) < ufacıkmiş

ě ünlüsü: e sesinin kısasıdır.

maděm (19-19) < madem

ēvėlerden (22-1) < evvelerden

UZUN ÜNLÜLER

Yunt Dağı köylerinde görülen uzun ünlüleri; **Birincil Uzunluklar, İkincil Uzunluklar** ve **Ahnma Kelimelerde Görülen Uzunluklar** olmak üzere üç bölümde topladık.

A- BİRİNCİL UZUNLUKLAR

Türk dillerinde ve Ana Türkçe’de, aslî uzun ünlülerin bulunduğu görüşü ilk defa, Otto Böhtlingk’in, 1851’de, St. Petersburg’da yayımlanan, “Über die Sprache der Jakuten” (Yakutların Dili Üzerine) adlı yapıtında ileri sürülmüştü.³² Böhtlingk’den otuz yıl sonra, Radloff, Ana Türkçe’de, aslî uzun ünlülerin bulunmadığını, modern Türk dillerindeki uzun ünlülerin bazı ses gruplarının büzülmesiyle ortaya çıkan, ikincil uzunluklar olduğunu ileri sürmüştü.³³ Bu tarihten sonra, Türkologlar, Ana Türkçe’de aslî uzun ünlü bulunduğu inananlar ve inanmayanlar olmak üzere iki gruba ayrıldı.

Yukarıda adları geçen bilim adamlarının dışında; Gronbech, N. Pedersen, Zoltan Gambocz, Nemeth, Ramstedt, Poppe, Pelivanov, Martti Räsänen ve Liğeti gibi Türkologlar, Ana Türkçe ve diğer lehçelerde görülen aslî uzunluklar üzerine fikir yürütmüşlerdir.

Uzun ünlülerin varlığına rastladığımız ağızlardan biri de Güney-Batı Anadolu ağızlarıdır.³⁴

Güney – Batı Anadolu ağızları üzerine, Prof. Dr. Zeynep Korkmaz çalışmış ve aslî uzunlukları belirlemiştir. Manisa; Soma, Alaşehir, Kula ilçe ve köylerinden tespit edilen uzun ünlülerin dışında, Yunt Dağı köylerinden tespit edilen aslî uzun ünlüler şunlardır:

ē : gēc (1-8) Örselli

nēnē (2-1) Örselli, (8-13) Sakallı, (9-1) Maldan, (15-3) Bağ yolu

dē –ı (2-3) Örselli

ötēr (7-1) Sakallı

ī : şindī (5-1) Maldan

şimdī (7-1) Sakallı

şindī (20-1) Osmançalı

---

³² Tekin, Talat, “Türk Dillerinde Aslî Uzunluklar”, Ankara, 1995, s.7

³³ a.g.e. s.12

³⁴ a.g.e. s.38

B- İKİNCİL UZUNLUKLAR

a- Ünsüz Düşmesiyle Oluşan Uzun Ünlüler

Yunt Dağı Köylerinde, Şimdiki zaman ekindeki ‘r’ ünsüzünün düşmesi sonucu uzun ünlü oluşmaktadır. Prof. Dr. Tuncer Gülensoy’un Kütahya ve Yöresi Ağızlarında, ‘r’ ünsüzünün düşmesi sonucu, çok fazla örneğe rastladığı görülür. Gülensoy: “Bölgemiz ağızlarında görülen en önemli özelliklerden biri de ‘r’ ünsüzüne karşı duyulan rahatsızlıktır.” diye ifâde etmektedir.³⁵ Yunt Dağı köylerinde de - r - ünsüzünün düşmesi ya da düşme eğilimi göstermesini bütün örneklerde görüyoruz. Özellikle çokluk ekinde - r – ünsüzü, düşme eğilimi gösterirken, şimdiki zaman kipinde tamamen (- r – ünsüzü) düşmektedir.

gitmişlêr (1-1)	<	gitmişler
olmuşlâr (1-2)	<	olmuşlar
gidiyôlâr (1-10)	<	gidiyorlar
vârmış (2-18)	<	varmış
bakıştıryô (1-4)	<	buluşturuyor
diyo (2-6)	<	diyor
yiyomuş (2-2)	<	yyormuş
arıyô (12-14)	<	arıyor

bî, vâ; bārmak ve vârmış kelimelerinde de görüldüğü üzere ya tam - r – ünsüzü düşmekte ya da düşme eğilimi göstermektedir.

Kelime içinde, ‘h’ ve ‘y’ ünsüzlerinin düşmesi sonucu, uzun ünlüler oluşmaktadır. Yine ‘r’ ünsüzünün düşmesi gibi, bu ünsüzlerin düşme eğilimi de Kütahya ve yöresi ağızlarında oldukça sık rastlanır.³⁶

---

³⁵ Gülensoy, Tuncer, “Kütahya ve Yöresi Ağızları”, T.D.K. Yay: 536, Ankara, 1981, s. 23

³⁶ a.g.e. s. 24

bōle (25-15)	<	böyle
mēmed (1-1)	<	mehmed

b- Vurgu ve Tonlamada Görülen Uzunluk

Yunt Dağı köylerinde, bazı kelimelerin son hecelerinin uzun söylendiği göze çarpar. Ayrıca ünlemlerde, özellikle de seslenme bildiren ünlemlerde bir uzunluk göze çarpmaktadır. Burada anlama, bir kuvvet katılır. Seslenme edatlarının dışında, örnekler sınırlıdır.

kömürcū (20-1)	<	kömürcü
panbāḳ (20-3)	<	pamuk
yā (1-15)	<	ya

C- ALINMA KELİMELEERDE GÖRÜLEN UZUNLUKLAR

Yunt Dağı köylerinde, yabancı dilden alınma kelimelerde aslına uygun olarak bazen de aslında olmayan uzunluklar görülmektedir.

herhāldā (1-3)	<	herhalde
tedērik (3-12)	<	tedarik
ābdesi (10-1)	<	abdest
Cumā (11-1)	<	Cum'a
āmele (11-2)	<	amele

ÜNLÜ UYUMU

Ünlü uyumu, bir kelimedede, ünlülerin kalınlık – incelik, düzlük – yuvarlaklık açısından birbirlerine uyması olayıdır. Prof. Dr. Zeynep Korkmaz'ın; “Güney – batı Anadolu ağızlarında ünlü uyumu oldukça kuvvetlidir.”³⁷ dediği gibi, Yunt Dağı köylerinde de Ünlü Uyumu görülür.

A- Kalınlık-İncelik Uyumu

Kalınlık-İncelik Uyumu bir kelimedeki ünlülerin Kalınlık-İncelik bakımından birbirine uygun olmasıdır. Türkçede Bir kelimedeki ünlülerin hepsi ya kalın ya ince olabilir. Bir kelimedede hem ince hem de kalın ünlü bulunamaz. Yunt Dağı köylerinde – ken zarf fiil ekinin, uyumu bozması yerine, Kalınlık-İncelik Uyumuna girdiğini gördük. Bu durum Uşak ili ağızları içinde geçerlidir. Yatarkana örneğine Avdal köyünde rastladık.

ēvvèleṛde (1-1)	<	evvelerde
diñgin (1-1)	<	dingin
çırpıya (1-2)	<	çırpıya
gardaş (1-2)	<	kardeş
bulıştıryō	<	buluşturuyor
köyüne (12-5)		
dalmışlar (1-7)		
gavuşuyō (2-3)	<	kavuşuyor
herkeslerde (3-5)		
çuvallarla (3-6)		
giderkene (17-1)	<	giderken
yatarkānā (3-13)	<	yatarken
demiş (12-5)		

---

³⁷ Korkmaz, Zeynep, “Güney – Batı Anadolu Ağızları”, T.D.K. Yay: 583, s. 29

Kalınlık – İncelik Uyumunun Bozulması

-Ken Zarf Fiil Ekinde Bozulma

-Ken zarf fiil eki eklendiği heceyi, uyum açısından bozar. Yunt Dağı köylerinde, -ken Zarf Fiil ekinin, kalınlık-incecik uyumunu bozmasıyla birlikte, kimi zaman yataarkana (3-13) ve giderkene örneklerinde görüldüğü üzere, bir uyum söz konusudur. Bu örneklerde -ken Zarf Fiil ekinin üzerine, bir ek daha gelmektedir. Diğer ağızlardan, Muğla ili ağızında, -i cevher fiili ile -ken zarf fiilinin birleşmesiyle oluşan -iken uyuma girmektedir. Aynı durum, Kütahya ili ağızlarında da görülür.

çıkarkene (1-22) < çıkarken

konuşurken (17-10)

yığıkene (1-6) < yığarken

Birleşik Kelimelerde Bozulma

Yunt Dağı köylerinde, birleşik kelimeler uyumu bozar.

Ocakören (1-9)

Ahçıköy (5-12)

zeytinyağı (13-38)

bugün (13-18)

Şimdiki Zaman Ekinde Bozulma

Şimdiki zaman eki uyumu bozar.

yidiriylāř (1-11) < yediriyorlar

içiriyylāř (1-11) < içiriyorlar

diyō (1-11) < diyor

gelemiyō (1-20) < gelemiyor

ediyōn (2-9) < ediyorsun

kesiyō (3-2) < kesiyor

değişiyō (3-3) < değişiyor
geliyō (3-4) < geliyor

-gil İsimden İsim Yapım Eki ve İyelik Üçüncü Çokluk Şahısa Bozulma

babamgillenle (18-5)

bacileri (1-22) < bacıları

Birleşik Fiillerde Bozulma

Yunt Dağı köylerinde, Tezlik ve Yeterlilik fiilleri uyumu bozmaktadır.

kaçırırver (12-3)

katılabilir (13-101)

alabilmenin (14-5)

Kelime Başında Çift Dudak Ünsüzü Etkisiyle Bozulma

Kelime başındaki çift dudak ünsüzü uyumu bozar.

pınar (12-5) < pınar

Gelecek Zaman Ekinde Bozulma

Yunt Dağı köylerinde, gelecek zaman eki uyumu bozar. Güney – Batı Ağızlarında, -c- ünsüzünün inceltme etkisiyle, uyumu bozduğu görülür.³⁸ Kütahya ili ağızlarındaysa, -c- ve -ç- ünsüzlerinin uyumu bozduğu örnekler azdır.³⁹

vurcêniz (18-28) < vurcaksınız

yapcésan (22-43) < yapcaksan

konusçék (18-8) < konuşacak

---

³⁸ Korkmaz, Zeynep, *Güney-Batı Anadolu Ağızları*, T.D.K. Yay: 583, Ankara, 1994, s.36

³⁹ Gülensoy, Tuncer, “Kütahya ve Yöresi Ağızları”, T.D.K. Yay: 536, Ankara, 1988, s.33

olcöksiniz (18-8)	<	olacaksınız
bulcöz (18-20)	<	bulacağız
olcöz (18-20)	<	olacağız

B- Düzlük – Yuvarlaklık Uyumu

Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu bir kelimedeki ünlülerin, Düzlük-Yuvarlaklık bakımından bir birine uymasdır. Yunt Dağı köylerinde, Düzlük – Yuvarlaklık uyumu bozulmamıştır. Bir kelimenin ilk hecesi düz bir ünlüyle başlıyorsa, sonraki ünlülerde düz bir ünlüyle devam eder ve yuvarlak ünlülerden sonra, ya dar yuvarlak ya da düz geniş ünlüler gelir.

gitmişlēr (1-1)	<	gitmişler
olmuşlār (1-2)	<	olmuşlar
küçükken (1-4)		
duyduğumā (3-1)	<	duyduğuma
buraya (4-1)		
zamanıñda (4-1)	<	zamanında

Düzlük – Yuvarlaklık Uyumunun Bozulması

Şimdiki Zaman Kipinde Bozulma

Şimdiki zaman kipi, Yunt Dağı köylerinde uyumu bozar. Muğla ili; Kütahya ve yöresi ağızlarında, -y- ünsüzünün inceltme özelliğinden dolayı, uyum bozulmaktadır. Yunt Dağı köylerinde -y- ünsüzünün inceltme etkisinden çok, şimdiki zaman kipinin uyumu bozduğu görülür.

deydiriyō (1-24)	<	değdiriyor
döküyō (1-25)	<	döküyor
divriliyō (1-24)	<	devriliyor
kızıyō (1-20)	<	kızıyor
söylüyōm (5-5)	<	söylüyorum

diyōmuş (3-27) < diyormuş

istiyōn (4-3) < istiyorsun

Yunt Dağı köylerinde, Düzlük – Yuvarlaklık Uyumunu bozan eklerden birisi de –ki aitlik ekidir.

öbürki (16-24)

öbürkileri (18-40)

Yine Düzlük – Yuvarlaklık Uyumunu bozanlar arasında, birleşik kelimeler ve birleşik fiiller vardır.

Ahçıköy (5-12)

döndüriveriyō (8-12) < döndürüveriyor

ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ

“a-e” değişmesi

Tekil birinci şahısa, yönelme eki geldiğinde, birinci şahıs aynen kalıp, yönelme eki, -a- olarak karşımıza çıkar. Şekil olarak yönelme eki, anlam olarak yükleme hali görevini üstlenmektedir. (sena 3-17) Bu duruma Avdal köyünde rastladık. Ayrıca kelime başı, kelime sonu ve ortasında bu değişimi görebiliyoruz (a-e değişimi)

bena (16-9) < bana

sena 83-17) < sana (seni)

ehbabı (12-2) < ahbabı

bureya (25-1) < buraya

arabecıya (26-5) < arabacıya

sığabildin mi (22-38) < sığabildin mi

sokcək (22-26) < sokacak

“a-ä” değişimi

Bazı kelimelerde, -a- ünlüsü yerine, açık ä’ye bırakır.

däyü (23-17)	<	dağı
buğdä (22-4)	<	buğday

“e- ä” değişimi

Yine düz ünlülerden –e- sesi yerine ä’ye bırakır.

eşäye (3-2)	<	eşeğe
eşäyi (8-16)	<	eşeği
şäle (8-27)	<	şeyle
eşämi (8-32)	<	eşeğimi

“e- ě” deęişimi

Kimi zaman -e- ünlüsünün, daha ince bir ünlüye yöneldiği görülür. Bu ses, -e- ile –i- arasındadır.

ēvëlerden (22-1)	<	evvelerden
------------------	---	------------

“e-i” değişimi

Kimi yerlerde, -e- ünlüsü yerini -i- ünlüsüne bırakır.

niden (22-36)	<	neden
yīmäkler (8-6)	<	yemekler
vir-diğimiz (8-8)	<	ver-diğimiz
istemiyecek (8-9)	<	istemeyecek
işkiyalaş (21-9)	<	eşkiyalar
niyle (1-11)	<	neyle
ideyerek (26-5)	<	ederek
niyise (1-11)	<	neyise

“a-â” değişimi

duyduğumâ (3-1) < duyduğuma

burakçâk(16-1) < bırakacak

“ö-ü” değişimi

Küy (18-2) < köy

ÜNLÜ TÜREMESİ

Yunt Dağı köylerinde kelime başı ve kelime sonunda ünlü türemesi görülür.

Kelime başı

irahatsız (4-8) < rahatsız

ürüyamda (23-34) < rüyamda

Kelime sonu

ordani (22-12) < oradan

atdanı (22-8) < attan

geçirirkene (28-11) < geçirirken

yığıkene (1-6) < yığarken

giderkene (2-3) < giderken

çıkarkene (1-22) < çıkarken

yatarkânâ (3-13) < yatarken

içindene (12-11) < içinden

köyündene (12-4) < köyünden

olduğundana (11-9) < olduğundan

Yukarıda da görüldüğü gibi, “ordanı” kelimesi, “ora” kelimesinin, çıkma haliyle kullanılmış biçimidir. Ayrılma halinin üzerine, bir de -ı- veya -i- ünlülerinin türediği görülmüştür. Bununla birlikte, yığıkene, çıkarkene veya yatarkana

örneklerinde de bir -e- veya -a- ünlüsünün türediği görülür. Kelime başında gördüğümüz ünlü türemesine karşılık bir de kelime sonunda, ünlü türemesiyle karşı karşıyayız. Son türeme, kapalı bir hecenin ardından oluşmaktadır. Burada, zarf fiilden sonra gelen –a- ve –e- ünlülerinin kuvvetlendirme özelliği göze çarpmaktadır.

Güney-Batı Anadolu ağızları içinde bulunan Muğla ili ağızlarında, Kütahya ve yöresi ağızlarında ön türemeyi görmemiz mümkündür. Yunt Dağı köylerinde karşılaştığımız, kelimenin sonundaki -e- / -a- ünlüleri türemesi olayını, Kütahya ve yöresi ağızlarında da görebiliriz.⁴⁰ Son türeme bütün Yunt Dağı köylerinde görülür.

HECE BİRLEŞMESİ

Yunt Dağı köylerinde hece birleşmesi sıkça rastladığımız olaylardan bir tanesidir.

n'apcek (18-9)	<	ne yapacak
n'apsınlar (11-4)	<	ne yapsınlar
n'apıcaz (3-10)	<	ne yapacağız
n'apıyorsunuz (3-10)	<	ne yapıyorsunuz
n'olursun (22-10)	<	ne olursun

ORTA HECE ÜNLÜSÜNÜN DÜŞMESİ

İkiden fazla heceli gramer birliklerinde, sonunda ünsüz bulunmayan orta hece seslisinin çok defa düştüğü görülür. Yunt Dağı köylerinde de bu duruma rastlanır. Ayrıca gelecek zaman kipindeki orta hece ünlüsünün düşmesine de sıkça rastlanmaktadır.

gaynının (5-2)	<	kaynının
çağla (5-3)	<	çağıla

---

⁴⁰ Gülensoy, Tuncer, *Kütahya ve Yöresi Ağızları*, T.D.K. Yay: 536, Ankara, 1998, s. 45

yiyecek (1-14)	<	yiyecek
gitcekler (2-10)	<	gidecekler
etcen (23-6)	<	edeceksin
giycem (23-14)	<	giyeceğim
uyutcak (1-17)	<	uyutacak

YER DEĞİŞTİRME

Bir gramer birliğinde, yan yana iki sesin yer değiştirdiği görülür. Bu duruma yer değiştirme denir. Yunt Dağı köylerinde yer değiştirme görülmektedir.

kevrn (5-4)	<	kervan
tiskinmiş (12-11)	<	tiksinmiş

ÜNSÜZLER

Yunt Dağı köylerinde, yazı dilimizin dışında görülen ünsüzler şunlardır: ɾ, ñ, Ç, ğ, S, P, k, K

ɾ ünsüzü: Yunt Dağı köylerinde, - r - ünsüzünün belirgin bir şekilde, düşme eğilimi gösterdiği ya da düştüğü görülmektedir. Her iki durumda da - r - ünsüzü kendinden önceki ünlüyü uzatma eğilimine gitmektedir. Güney-Batı ağızlarında tipik bir özelliktir.

vārmış (1-1)	<	varmış
yapıveɾ (1-3)	<	yapıver
gidēɾken (1-7)	<	giderken
gidiyōɾlār (1-10)	<	gidiyorlar
yidiriyōlaɾ (1-11)	<	yidiriyorlar
ediyō (2-20)	<	ediyor
hastalanıyō (3-2)	<	hastalanıyor
bī (4-1)	<	bir

ñ ünsüzü

diñgin (1-1)	<	dingin
soñra (5-14)	<	sonra
ikindiñ (10-1)	<	ikindin
beñ (17-6)	<	ben

ğ ünsüzü : Arka damak g'sıdır.

ğari (2-18)	<	garı
ğocası (5-1)	<	gocası
ğocagarı (5-18)	<	kocakarı
ğadın (5-202)	<	kadın
ğızım (12-1)	<	kızım

ķ ünsüzü: Arka damak k'sidir.

yörük (4-1)	<	Yörük
sivrisineķ (4-89)	<	sivrisinek
çok (18-1)	<	çok

S ünsüzü: s-z arası ünsüzdür.

Sümbül bey (4-15)	<	sümbül
küçük Sümbüllü (4-13)	<	k. Sümbüllü
büyük Sümbüllü (4-17)	<	b. Sümbüllü
meSela (20-1)	<	mesela
Sopalıyo (22-43)	<	sopalıyor

P ünsüzü: p-b arası ünsüzdür.

dudun gaPısında (6-5) < dudun kapısında

Pişirem (19-5) < pişireyim

Pinmuş (22-2) < binmiş

yanıPdudur (22-6) < yanıpdurur

Ç ünsüzü: ç-c arası ünsüzdür.

Çıkıyım (1-24) < çıkayım

Çıkıyō (12-14) < çıkıyor

K ünsüzü: k-g arası ünsüzdür

Kömürcū (20-1) < kömürcü

Konuşup (18-3) < konuşup

biş Kömürcū (20-1) < bir kömürcü

ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

“k- ğ” değişimi

ğadın (5-8) < kadın

ğaynı (5-2) < kaynı

ğaçmış (9-5) < kaçmış

ğızı (12-7) < kız

ğoğuşa (16-19) < koğuşa

ğadı (18-5) < kadı

“k-y” değişimi

Kelime içinde, -tik sıfat fiil ekindeki, - k - ünsüzü, -y- ünsüzüne yerini bırakır.

gittiyden (1-2) < gittikten

“ğ-y” değişimi

Yunt Dağı köylerinde, kelime içinde, bu değişime rastlanır.

däyı (23-17) < dağı

deyil (1-2) < değil

deydiriyö (1-24) < değdiriyö

eřäye (3-2) < eşeğe

“m-n” değişimi

şindı (5-1) < şimdi

b-p ve p-P değişimi

arab (5-21) < arap

gaPısında (9-5) < gapısında

KonuşuP (18-3) < konuşup

Piřiräm (19-5) < pişireyim

“v-f” değişimi

Yunt Dağı köylerinin bazısında, -v->-f- değişimine rastlanır. Fiil kökenli kelimelerde görülür.

furma (8-30) < vurma

furmayı (8-32) < vurmayı

furuyō (16-25) < vuruyo

“b-m” değişimi

Kelime başında, bir veya birçok heceli kelimelerde gōrölür. İlk veya ikinci hecedeki ünsüzlerden etkilenerak bir benzeşme ortaya çıkar. Güney – Batı Anadolu ağızlarında gōröldüęü gibi, Orta Anadolu’da gōröldüęü tespit edilmiştir.

mindı (8-17) < bindi

miniyo (8-16) < biniyor

minsin (8-16) < binsin

“-c” değişimi

Kelime sonunda gördüğümüz bu değişime sadece bir köyde rastladık.

gēc (1-8) < geç

“s-z” değişimi

Kelime başında gōrölen bir değişimdir. Alınma kelimelerde gōrölmektedir.

zobanın (15-9) < sobanın

zobası (15-7) < sobası

zabah (26-7) < sabah

ÜNSÜZ DÜŞMESİ

Yunt Dağı köylerinde, -k- ve -l- ünsüzlerinin düştüğü gōrölür.

nası olsa (1-15) < nasıl olsa

BENZEŞME

Bir gramer birliğinde, bir kelimedede bazen yan yana gelen veya biraz aralıklı olarak bir arada bulunan iki sestem birinini diğerine tesir ederek, onu kendisine benzettiği, böylece iki sesin birbirine benzeştiği gōrölür. Yunt Dağı köylerinde, -yl->

-yn-, -nl- > -nn- ilerleyici benzeşmeleri ve -rl- > -ll- gerileyici benzeşmesi görülmektedir.

-yl- < -yn- ilerleyici benzeşmesi

anasıynan babasıynan (8-24) < anasıylan babasıylan

buğdaynan (22-6) < buğdaylan

-nl- > -nn- ilerleyici benzeşmesi

annatırdı (16-27) < anlatırdı

bunnar (25-2) < bunlar

bilmesinner (26-5) < bilmesinler

görmesinner (26-6) < görmesinler

-rl- > -ll- ilerleyici benzeşmesi

çıkıyollar (13-144) < çıkıyorlar

buluşuyollāğ (13-151) < buluşuyorlar

kaldırıyollar (26-6) < kaldırıyorlar

dikiyollar (26-7) < dikeyiyorlar

B- ŞEKİL BİLGİSİ

İSİM ÇEKİMİ

Çokluk eki; “-lar”, “-ler”

Çokluk eki isimlerin çokluk şekillerini yapan işletme ekidir. Yunt Dağı köylerinde, Çokluk eki; “-lar” ve “-ler” dir.

gargalar (23-3) < kargalar

arılar (2-18)

yılanlar (13-22)

saatler (13-84)

Yunt Dağı köylerinde, Çokluk eki öncesi, -l- ve -n- ünsüzleriyle karşılaştığında, benzeşmeye uğrar.

İyelik Ekleri

Teklik 1. şahıs iyelik eki; “-m-”, “-ım”, “-im”, “-um”, “-üm”

keçilerim (2-25)

ineklerim (2-25)

anam (1-4)

topuzum (8-31)

Teklik 2. şahıs iyelik eki; “-n”

Yunt Dağı köylerinde, iyelik kökenli teklik ikinci şahıs “-n-” dir.

anan (1-11)

Teklik 3. şahıs iyelik eki; “-sı / -si”

nenesi (1-14)

annesi (8-1)

Çokluk birinci ve üçüncü şahıs iyelik ekleri; “-mız”, “-ları / -leri”

Yunt Dağı köylerinde, Çokluk birinci şahıs ve Çokluk üçüncü şahıs, Türkiye Türkçesine uygun yapıdadır.

paramız (13-34)

aramızda (13-37)

altınımız (8-34)

guzuları (2-25) < kuzuları
yüklerini (4-9)

HAL EKLERİ

Yalın Hal

Genel Türkçe'nin öngördüğü gibi yalın hal eksizdir.

çakal (2-5)

Kırğ (1-22) < kırk

deñiz (1-18)

nēnē (2-1)

goz (2-1)

horuz (2-2) < horoz

hamsi (3-1)

İlgi hali eki; “-nın / -nin” – “-ın / -in”

Yunt Dağı köylerinde, ilgi hali kelimenin durumuna göre değişiklik arz eder.

oluşunun (6-1)

çuvalın (3-12)

çayın (3-12)

nenenin (2-17)

çayın (3-13)

deñizin (3-14)

Yükleme hali eki; “-ı- / -i-” – “-i- / -u-” – “-u- / -ü-”

Yunt Dağı köylerindeki yükleme hali eki olan - ı - şekil olarak yükleme görevinde bulunsa da, anlam olarak yönelme halidir. Bu duruma Maldan köyünde rastladık.

beni (5-3)

evini (5-6)

gerçeği (6-1)

pınarı (6-1)

beni (1-17)

Yaklaşma hali eki; “-a- / -e-”

Yunt Dağı köylerinde yaklaşma hali, anlam olarak kimi zaman yükleme görevini üstlenmektedir. Bu örneklere Avdal ve Maldan köylerinde rastladık.

sene (8-2) < seni

sena (3-18) < seni

torununa (2-23)

gadıncağıza (5-27)

yanına (6-6)

bene (16-16)

Bulunma hali ekleri; “-de / -da”

çarşıda (23-5)

anda (6-2)

dağda (7-3)

gahvelerinde (18-3)

köylerde (18-1)

evvelde (8-1)

Ayrılma hali ekleri; “-den / -dan, -ten / -tan”

namazdan (13-4)

gızdan (10-3)

ēvĕlerden (22-1)

götünden (2-22)

devden (14-5)

uzaktan (12-15)

gerçekten (13-6)

kudretten (10-7)

örneklerinde de olduğu gibi ayrılma halinin değişik şekilleri görülmektedir.

Vasıta hali (eki; “-(ı)nan”, “-len”, “-le”)

Yunt Dağı köylerinde görülen vasıta ekleri, Eski Anadolu Türkçesinde gördüğümüz şekilde “-lan”, “-len” <-ilen haliyle karşımıza çıkar. Babamgillenle örneğinde olduğu gibi iki Vasıta eki üst üste gelebilir.

buğdeynan (22-6)

anasıynan babasıynan (8-24)

atlen (3-5)

babamgillenle (18-5)

makarnayla (1-13)

galburla (1-17)

güzerle (1-18)

erkekke (13-2)

yılanla (13-84)

mantuylan (1-13)

makineylen (22-5)

Eşitlik eki eki; “-ca”,“-ça”

doldukça (3-25)

filancanın (14-6)

Aitlik eki eki; “ki”

Yunt Dağı köylerinde, aitlik eki, örneklerde görüldüğü üzere “ki” dir.

öbürki (16-24)

öbürkileri (18-40)

SIFATLAR

Sıfatlar, vasıf ve belirtme isimleridir. Nesnelerin çeşit çeşit vasıfları, çeşit çeşit belirtileri vardır. Sıfatlar, bu vasıfların ve belirtilerin isimleridir.

Niteleme Sıfatları

ince bellerin (10-8)

sıcak gün (3-8)

Hamsi dayı (3-1)

gaz yağ teneke (1-22)

çay eniği (2-15)

div ninesi (1-20)

diñgin memed (1-1)

gara gözlü yar (10-9)

uzun kavallar (21-5)

goca bir harman (22-3)

Gül Ali (13-60)

Belirtme Sıfatları

Belirtme sıfatları; işaret sıfatları, belirsizlik sıfatları ve sayı sıfatları olarak sınıflandırılırlar.

İşaret Sıfatları

İşaret sıfatları buldukları duruma göre (bu, şu, o, öbürki) kealimeleriyle, zamanda ve mekanda ilişki kurarlar.

bu ğadı (18-2)

bu adamın (11-6)

bu anneler babalar (7-2)

bu benim keçî (6-3)

şu anda (6-1)

o ğızı (12-16)

o köylülere (3-7)

o gandili (12-6)

o evi (12-12)

öbürkü çoban (3-16)

Belirsizlik Sıfatları

Belirsizlik sıfatları, kullanıldıkları duruma göre, bi, bir, her gibi kelimelerdir.

bî avcı (16-1)

bir köyde (13-2)

biğ hatun (5-1)

her gün (23-1)

biğ evvelde (9-1)

bir nene (9-1)

bī torbalar (8-18)

bi şeyler (3-12)

bi ehbabı (12-2)

Sayı Sıfatları

Yunt Dağı köylerinde, Asıl sayı sıfatları ve Üleştirme sıfatları görülür.

Asıl Sayı Sıfatları

dokuz ay (13-6)

kırk tane at (13-62)

iki ğarı ğoca (20-4)

dört tane çomak (13-50)

bir saray kenarı (13-16)

iki gün (12-14)

bir hafta (4-6)

iki gardeş (4-2)

bir kilo et (3-39)

Üleştirme Sıfatları

ikişar tana öküzü (3-8)

ZARFLAR

Zarflar, hareket veya oluşların şartlarını, nitelik ve niceliklerini işaret etmek üzere hareket veya oluşları işaret eden kelimelerle (fiiller ve sıfatlar) birlikte kullanılan kelimelerdir. Hareket ve oluş, yere, zamana bağlı olduğu gibi bir niteliğe

sahiptir. Bu nedenle zarflar; zaman zarfları, nitelik zarfları ve nicelik zarfları olmak üzere dört gruba toplanabilirler. Yunt Dağı köylerinde, zarfları; zaman zarfları, yer ve yön zarfları, soru ve miktar zarfları olmak üzere sınıflandırırız.

Zaman Zarfları

sabahle (3-20)

akşama (3-4)

ondan sonra (12-3)

şimdi (15-12) < şimdi

evvelden (12-2)

beş on gün (8-13)

her gün (8-9)

önceden (7-2)

birkaç gün (6-2)

şu anda (6-1)

Yer ve Yön Zarfları

şurada (23-25)

buradan (22-10)

burada (18-41)

yolun üstünde (17-2)

içeri (12-13)

oraya (9-6)

buraya (9-6)

ileri (3-27)

beri tarafa (3-21)

köyün karşısında (3-20)

Miktar Zarfları

biraz daha (3-22)

daha (7-2)

çok (13-7)

biraz (19-2)

Soru Zarfları

ne (9-2)

nerdesin (9-3)

niyse (8-3)

nerden (6-4)

nereye (5-11)

nasıl (3-21)

neden (3-10)

nerde (2-8)

niçin (13-20)

ZAMİRLER

Zamirler, gerektiğinde varlıkları işaret eden kelimelerin (isimler), yerlerine kullanılabilen kelimelerdir. Bunlar, işaret ettikleri varlıklar belirmiş olmadığı müddetçe, kendi başlarına anlam taşımazlar. Yunt Dağı köylerinde zamir çeşitleri şunlardır.

Şahıs Zamirleri

Yunt Dağı köylerinde, Şahıs Zamirleri bütün isim çekimlerine girer.

ben (2-3)

beni (5-3)

bana (3-15)

bene (12-4)

bena (16-9)

sen (1-5)

seni (1-13)

sene (17-5)

İşaret Zamirleri

bu (4-2)

bunlar (1-9)

bunları (7-3)

buraya (13-98)

burada (5-24)

burasını (4-10)

urda (2-26)

oraya (5-7)

ora (10-2)

orda (12-6)

ordan (16-8)

oralarda (20-7)

orda burada (1-1)

ordanı (23-19)

u (26-3)

burē (27-1)

İşaret zamirlerinde, dikkat çeken hususlardan birisi de, orada işaret zamirinin, orada>urda şeklinde karşımıza çıkmasıdır.

sena (19-18)

bena (16-9)

sana (2-7)

o (1-12)

ondan (22-7)

onları (1-10)

onların (3-24)

onları (4-14)

Yunt Dağı köylerinde, dikkat çeken hususlardan birisi de, tekil birinci ve ikinci şahıs, zamir çekimine uğradığında aynı kalır. Ben zamiri, yönelme eki; “e” aldığıında, bena şeklinde kullanılır. Yine, sena zamirinde de aynı durum vardır.

Soru ve Belirsizlik Zamirleri

kime (13-24)

nerde (2-8)

nerden (3-6)

nerdesin (9-3)

nereye (5-11)

herkeslerde (3-5)

herkes (3-8)

herkesten (13-29)

galan (7-2)

kimseye (14-4)

EDATLAR

Edatlar, yalnız başlarına anlamları olmayan, ad ve ad soylu kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlarla sıkı sıkıya bağlı bulunan, gramer bakımından onlara hakim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlenin öteki kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözlere dir. Edatların cümle içinde kurdukları anlamlar geçicidir. Bunlar benzerlik, beraberlik, başkalık, miktar, sebep, vasıta, zaman, mekan, yön gösterme vb. ilişkilerdir. Yunt Dağı köylerindeki edatları; yabancı kökenli edatlar, kullanım biçimleri bakımından edatlar ve görevleri açısından edatlar olmak üzere üç grupta topladık.

Arapça Kökenli Edatlar

gayri (1-4)

gari (22-22)

Çıkma Durumu İsteyen Edatlar

ondan sonra (23-35)

soñra (20-4)

bittikten sonra (13-93)

soñra (12-1)

geldikten soñra (10-3)

olduktan sonra (5-8)

soña (1-20)

Benzerlik ve Tıpkılık Bildiren Edatlar

leş gibi (19-15)

Manisa yolu gibi (22-22)

panayır gibi (13-100)

Cuma gelini gibi (13-94)

gözü gibi (13-7)

çocukları gibi (13-7)

Sebeb Bildiren Edatlar

için (19-3)

gıyamadığı için (18-11)

görmek için (13-102)

çekindikleri için (13-8)

Miktar ve Derece Bildiren Edat

kadar (4-7)

gadar (1-3)

kapıya kadar (15-5)

o zamana kadar (13-110)

ÜNLEMLER

Ünlem, söz içinde konuşmanın, acıma, beğenme, sevinç, korku, çaresizlik, şaşkınlık, üzüntü, dua, hayret, pişmanlık, kıskanlık, özlem gibi çok çeşitli duygu ve heyecanlarını etkili ve kısa bir biçimde anlatmaya; karşısındakilere seslenmeye, çağırmaya, cevap vermeye, göstermeye, sormaya, onları onaylamaya, redde veya tabiattaki sesleri taklit yolu ile kelimeler türetmeye yarayan bir söz türüdür.

Yansıma, Pekiştirme, İstek, Acıma Bildiren Ünlemler

ya (2-10)

yazıktır (14-12)

Şaşkınlık, Hatırlatma, Red etme ünlemleri

Allah Allah (18-20)

hayrola (16-21)

yav (3-21)

yaa (8-23)

ha (4-3)

hayır (2-9)

Seslenme ve Teşvîk edatları

bre (3-23)

hadii (2-23)

yarabbi (5-25)

yaa (3-9)

eee (3-17)

pişet (2-2)

oho (22-39)

ya (12-9)

BAĞLAMA EDATLARI

Bağlaçlar, edatlar gibi tek başlarına anlam taşımazlar. Bunlar, anlamlı değil, görevli gramer öğeleridir. Bağlaçların görevleri; kelimeleri, kelime gruplarını ve cümleleri birbirine bağlamaktır. Bağlama işlevinden gelen özellik dolayısıyla, cümleler arasında, konu ve anlatım bütünlüğü, sözde süreklilik sağlar. Yunt Dağ köylerindeki Bağlaçları; Ses ve Şekil Bilgisi Yapılarına, İşlevlerine ve Cümledeki yerlerine göre üç kısımda topladık.

yani (7-5)

gine (2-20)

gene (2-23)
yene (8-17)
yine (8-21)
-ki (3-9)
-ku (23-6)
ama (13-7)
ema (18-23)
emmā (21-3)
hem de (13-101)
hatta (13-4)
ömür billah (18-39)
velhasıl (18-41)
velhasıl kelam (19-16)
madem (19-19)
yavvelakin (21-10)
fakat (13-9)
yalnız (13-86)
şimdī (7-1)
şindī (5-1)
bi ... bi (3-3)
hem ... hem (3-3)
amma ... amma (4-6)
şu kadar ... bu kadar (4-7)
filancanın ... filancanın (14-6)
bir ... bi (12-1)
ne ... ne (20-2)
ille (13-27)
nası olsa (2-27)

FİİLLER

Fiil Çekimi

Yunt Dağı köylerinde elde ettiğimiz ağız malzemelerinden yola çıkarak, Fiilleri; Basit Çekimler, Birleşik Çekimler, Ek Fiilin Çekimi ve Fiilimsiler olarak ele aldık.

Basit Çekimler

Zamanlar

Görülen Geçmiş Zaman

Görülen Geçmiş zaman ekleri; “- du /-dı,-tı” dır. Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinde gördüğümüz “-tı”lı şekil devam etmektedir. Kütahya ve yöresi ağızlarında “-tı” li şekle az rastlanırken, Muğla ili ağızlarında hiç görülmemektedir. Metinlerimizde sadece bu örnekler geçmiştir.

Birinci teklik şahıs	goydum (1-23)	<	koydum
	kestim (3-6)		
	evlendim (13-83)		
	verdim (3-7)		
İkinci teklik şahıs	aldın (3-6)		
Birinci çokluk şahıs	olduk (5-33)		
İkinci çokluk şahıs	attınız (3-21)		

Duyulan Geçmiş Zaman

Yunt Dağı köylerinde, Duyulan Geçmiş Zaman kipi; “ -mış” ve “ -muş” dır. Ekleri sadece bu iki, düz şekliyle görürüz.

Üçüncü teklik şahıs	istemiş (15-2)
	satmış (20-1)

	demiş (12-3)
Üçüncü çokluk şahıs	gelmişler (13-2)
	gitmişler (1-1)

Şimdiki Zaman

Şimdiki zaman kipi ekleri; “-ı-”, “-i-”, “-ü-”, “-yor” dur. Ekin –r- ‘ li şeklinde , - r- ünsüzü düşer ve kendinden önceki ünlü uzama eğilimi gösterir. Üçüncü çokluk şahısta görülen gerileyici benzeşme dikkat çekicidir. - r l - > - ll - benzeşmesi görülmektedir.

İkinci teklik şahıs	veriyōn (23-5)	
	ediyōn (2-9)	
Üçüncü teklik şahıs	dönüyū (6-3)	
	ediyī (6-3)	
	içī (6-5)	
	izliyī (6-4)	
Üçüncü teklik şahıs	bulıştıryō (1-4)	
Üçüncü çokluk şahıs	gidiyollar (13-119)	< gidiyorlar
	çıkıyollar (13-141)	< çıkıyorlar
	buluşuyollar (13-151)	< buluşuyorlar

gidiyollar, geliyollar ve buluşuyollar örneklerinde de görüldüğü üzere, bir ilerleyici benzeşme vardır. İlerleyici benzeşmeye, bütün Yunt Dağı köylerinde rastlanmaktadır.

Gelecek Zaman

Yunt Dağı köylerinde, Gelecek zaman ekleri; “-cek”, “-çek”, “-ce” ve “-ca” dır. Kimi yerlerde, ekteki –c- ünsüzü yerini, -ç- ünsüzüne bırakır. -ç- ünsüzü, Eski Anadolu Türkçesi’nin son dönemini hatırlatmaktadır.

	gitcém (2-4)	<	gideceğim
	söyleycém (4-4)	<	söyleyeceğim
	yiycém (19-3)	<	yiyeceğim
	yakcém (25-4)	<	yakacağım
ikinci teklik şahıs	vircéksin (21-3)	<	vereceksin
	gitcén (2-8)	<	gideceksin
	sokcén (22-17)	<	sokacaksın
üçüncü teklik şahıs	satçék (26-4)	<	satacak
	götçék (26-4)	<	götürcek
birinci çokluk şahıs	gitcéz (2-11)	<	gideceğiz
	gelcéz (17-11)	<	geleceğiz
	gitcékler (2-10)	<	gidecekler

Geniş Zaman

Geniş Zaman ekleri; “-ür” , “-er”, “-ır” dır. Kimi zaman, “-er” geniş zaman eki, üçüncü çokluk şahıs ekini alınca, gerileyici benzeşmeye uğrar.

birinci teklik şahıs	alırım (3-16)		
üçüncü teklik şahıs	gider (2-15)		
	getirir (13-6)		
üçüncü çokluk şahıs	gideller (13-47)	<	giderler
	bakallar (13-45)	<	bakarlar

Kipler

Emir ve Şart Kipleri

Kipleri; Emir ve Şart kipleri olarak ele alıp, şahısları derlediğimiz metinlerden yola çıkarak değerlendirdik.

birinci teklik şahıs	atam (3-10)	<	atayım
----------------------	-------------	---	--------

	gidem (1-11)	<	gideyim
	gelem mi (1-16)	<	geleyim mi
	bakam 82-19)	<	bakayım
	çıkıyım (8-16)	<	çıkayım
	guyayım (2-24)	<	koyayım
ikinci teklik şahıs	ram ol (5-3)		
	gel (2-14)		
	çık (2-27)		
üçüncü teklik şahıs	satsın (8-30)		
birinci çokluk şahıs	bakalım (3-23)		
	keselim (3-7)		

Şart Kipi

ikinci teklik şahıs	dersen (13-104)
üçüncü teklik şahıs	olsa (2-27)
	gelse (8-2)

Birleşik Çekimler

Yurt Dağı köylerinden derlediğimiz masalarda, Birleşik çekimleri; Hikaye, Rivayet ve Şart olarak ana başlıklar altında topladık. Metinlerden elde ettiğimiz malzmeden yola çıkarak, şahısları değerlendirdik.

Hikaye

birinci teklik şahıs	duymuşdum (3-28)
	gaçırdım (8-19)
	kurtardım (22-24)
ikinci teklik şahıs	getirdin (5-11)
üçüncü teklik şahıs	çıkacaktı (3-23)
	getirdi (3-5)

Rivayet

üçüncü teklik şahıs	yapıyōmuş (3-26)
	bulıšťruyōmuş (1-5)
üçüncü teklik şahıs	üzüyōmuş (8-1)
	sokuluyōmuş (9-2)
	götürmüş (16-22)
	yaşarmış (13-2)
	gitcemiş (23-1)
üçüncü çokluk şahıs	asıyoğlamış (5-13)
	açıyōlamış (5-23)

Şart

ikinci teklik şahıs	götürürsen (5-12)
üçüncü teklik şahıs	ararsa (9-2)
	indirirse (23-5)

Ek Fiilin Çekimi

Ek Fiilin Çekimlerini, Geniş Zaman, Duyulan Geçmiş Zaman ve Görülen Geçmiş zaman olarak ele aldık.

Geniş Zaman

üçüncü teklik şahıs	hikmettir (18-20)
	yılandır (13-6)
	yazıktır (14-2)
ikinci teklik şahıs	yılansın (13-82)
birinci çokluk şahıs	yoldayız (13-37)

Duyulan Geçmiş Zaman

üçüncü teklik şahıs	ikinciymiş (23-13)
	vağmış (9-1)

böyleymiş (10-11)

yokmuş (12-1)

öyleymiş (7-4)

ufacıkmiş (9-2)

duzdanmış (15-2)

Fiilimsiler

Ad Fiil

Yunt Dağı köylerinde, Ad (isim) Fiil görevini üstlenen ekler; “-mak / -mek” ve “-me / -ma” dır.

ayrılmak (4-12)

sevmek (13-97)

öğrenmek (4-3)

yapmak (3-2)

büyümeğe (13-11)

bakmaya (8-4)

ayrılmaya (4-12)

ürpermeye (13-75)

furmayı (8-32)

Sıfat Fiil

Sıfat fiil ekleri; “an / en” , “er”, “dik”, “muş”, “cek / cak” dır.

-an / - en Sıfat fiili

gelenlerin (4-14)

yaşayan (14-3)

görünmeyen (23-28)

- dık / - dik – tık Sıfat fiili

gittiğim (13-36)

bildiğim (4-4)

gittiyden sonra (1-2) < gittikten sonra

- mış / -miş Sıfat fiili

Pinmuş (22-2)

- ecek / -acak Sıfat fiili

yapamayacak iş (13-35)

Zarf Fiil

Zarf fiil ekleri; “-a/-e-”, “-(i)p”, “-(i)nce”, “-ken” ve “-kan” dır. Giderkene (2-3), yatarkana (3-13) örneklerinde görüldüğü üzere, “-ken” veya “-kan” zarf fiil eklerinin üzerin “-a/-e-” yönelme halinin gelmesi dikkat çekicidir. Ayrıca “-(i)ken” zarf fiil eki, “-kan” şeklinde görülmektedir.

- a- / - e-Zarf fiili

almaya (1-19)

gide gide (2-14)

diye (7-1)

gelesiye (1-21)

gözenip (2-2)

alıp (1-18)

- ıp / - ip Zarf fiili

konup (18-3)

püskürüp (20-6)

gözenip (2-2)

-ınca / -ince Zarf fiili

gelince (4-16)

çıkınca (4-10)

gidince (8-3)

sokulunca (9-3)

görünce (13-16)

başlayınca (13-11)

furunca (16-13) < vurunca

-ken Zarf fiili

giderken (2-5)

giderkene (2-3)

yatarkānā (3-13)

III- SONUÇ

SONUÇ

Yunt Dağı ve köylerinden (Örselli, Süngüllü, Sakallı, Avdal, Maldan, Küçük Sümbüllü, Büyük Sümbüllü, Bağ Yolu, Üçpınar, Yağcılar) tespit ettiğimiz başlıca özellikleri şunlardır:

SES BİLGİSİ

ÜNLÜLER

Yunt Dağı Köylerinde, yazı dilimizde görülen sekiz ana ünlünün dışında tespit ettiğimiz beş ünlü vardır. Bunlar; è, à, ä, á, ve ë' dir. Ünlülere bakıldığı zaman, yarı daralma eğilimi gösterdikleri görülmektedir.

Uzun ünlüler, oluşumları açısından, Birincil Uzunluklar, İkincil Uzunluklar ve Alınma Kelimelerde Görülen Uzunluklar olmak üzere sınıflandırılmıştır.

Birincil uzunluk olarak, ē ve ī ünlüleri tespit edilmiştir. Bu ünlüler; Örselli, Sakallı, Maldan, Bağ yolu köylerinde uzun söylenmektedir.

Yunt dağı köylerinde, - r - ünsüzünün belirgin bir şekilde, düşme eğilimi gösterdiği ya da düştüğü görülmektedir. Her iki durumda da -r- ünsüzü kendinden önceki ünlüyü uzatma eğilimine giderek, ikincil uzunluk oluşturmaktadır. Vağmış (1-1), yapıveç (1-3), yidiriyoğlar örneklerinde olduğu gibi.

Ses olaylarından, ünlü türemesi görülmektedir. Kelime başında görülen türemeye birlikte, kelime sonunda da bir ünlü türemesi (Son Türeme) görülmektedir. Ordani (22-12), atdanı (22-8), geçirirkene (28-11) ve yığıkene örneklerinde görüldüğü üzere kelime sonu, -i-, -e-, ayrıca -a- ve -ı- ünlüleri, ünsüz ardı sıra gelmektedir. Son türeme kapalı bir hecenin ardından oluşmaktadır. Zarf fiilden sonra görülen ünlülerin kuvvetlendirme özelliği göze çarpmaktadır. Yurt dağı köylerinde gördüğümüz son türeme olayı, Muğla ili ağızlarından ve Kütahya ve yöresi ağızlarında da görülen tipik bir özelliktir.

Hece birleşmesi, sıkça rastladığımız olaylardan bir tanesidir. Soru edatlarıyla görülen hece birleşmeleri oldukça fazladır. n'apcek (18-9), n'apsınlar (11-4), n'apıcaz (3-10) gibi.

Yapılan incelemeler sonucu, ünlü uyumu oldukça kuvvetlidir. -ken zarf fiil ekinin, kimi zaman kalınlık – incelik uyumuna girdiği görülmektedir. Şöyleki; -ken zarf fiil ekinin üzerine, bir -a- veya -e- ünlüsü türmekte ve uyum oluşmaktadır. Yatarkana (3-13), giderkene (2-3), gecikirkene (28-11).

Kelime içinde, özellikle, ikinci hecelerde, Orta hece ünlüsünün düştüğü görülmektedir. Ğaynının (5-2), çağla (5-3) gibi. Dikkat edilecek noktalardan biriside gelin sözcüğünde, -n- ve -l- ünsüzlerinin yer değiştirmesidir. Yer değiştirme olayı oldukça azdır. Tiskinmiş (12-1), kevrân (5-4)

Kelime başından ve içinde, -a- > -e-, -a- > -ä-, -e- > -ä-, -e- > -ë-, -e- > -i-, -a- > -á- ve -ö- > -ü- değişimleri göze çarpar. Ünlü daralması vardır.

ÜNSÜZLER

Yurt dağı köylerinde yazı dilimizde kullanılan yirmi bir ünsüzün dışında, şu ünsüzler vardır: ñ, ğ, k, S, P, Ç, K.

Ünsüzlerde, bir tonlulaşmanın olduğu göze çarpmaktadır. -k- ünsüzünde tonlulaşma eğilimi vardır. Ayrıca ünsüzlerde sızıcılaşma da görülmektedir. Prof. Dr. Zeynep Korkmaz'ın Güney – Batı Anadolu ağzlarından tespit ettiği gibi, -r- ünsüzünün düşme eğilimi göstermesi ya da düşmesi tipik bir özelliktir.

Kelime başında ve sonunda, -m- > -n-, -b- > -p-, -v- > -f-, -b- > -m-, -k- > -g-, -k- > -y-, -ğ- > -y-, -s- > -z- ünsüz değişimleri görülmektedir.

Ünsüz düşmesi olayında, -r- ünsüzünün dışında, -k- ve -l- ünsüzlerinin de düştüğü görülmektedir. Nası olsa (1-15).

Yunt dağı köylerinde, -yl- < -yn-, -nl- > -nn- ilerleyici benzeşmeleriyle, -rl- > -ll- gerileyici benzeşmeleri göze çarpmaktadır. Benzeşme, Yunt Dağı köylerinde görülen tipik bir ses olayıdır.

ŞEKİL BİLGİSİ

Yunt Dağı köylerinde, Çokluk eki; -ler, -lar'dır. Arılar (2-18), yılanlar (13-22), gargalar (23-3).

Yükleme hali; -ı-, -i- ve -u-, -ü-'dür. Kimi yerlerde, yükleme hali, anlam olarak yönelme hali görevini üstlenmiştir. Bu durum, Maldan köyü için geçerlidir. Beni (5-3), evini (5-6).

İlgi hali, -niñ- / -niñ- ve -iñ-, -iñ-'dir. Oluşunuñ (6-1), çuvalınıñ (3-12).

Yaklaşma hali; -a- ve -e- ekleriyle kullanılmaktadır. Yükleme halinde gördüğümüz durum, yaklaşma hali içinde geçerlidir. Ekler, şekil olarak yaklaşma hali gibi görünse de anlam olarak yükleme hali görevini üstlenmişlerdir. Bu duruma Avdal ve Maldan köylerinde rastladık. Sene (8-2), sena (3-18).

Vasıta hal ekleri; -(ı), -len ve -le ekleridir. Kimi zaman iki vasıta hali eki üst üste gelebilmektedir. Babamgillenle (18-5). Ayrıca bazı örneklerde ilerleyici benzeşmenin olması dikkat çekicidir. Anasıynan babasıynan (8-24)

Dikkatimizi çeken hususlardan birisi de şimdiki zaman kipinin -ı-, -i- ve -u-, -ü- ekleriyle karşılaşmasıdır. dönüyü (6-3), ediyi (6-3), içi(6-5)

Şimdiki zaman üçüncü çokluk şahısta görülen gerileyici benzeşme dikkat çekicidir. Gidiyollar (13-119), çıkıyollar (13-141)

Gelecek zaman ekleri, -cek-, -çek- ve -ce-, -ca- dır. Kimi yerlerde -c- ünsüzünün yerini - ç - ünsüzüne bırakmıştır. Gitcem (2-4), virceksin (21-3), götçek (26-4)

Yunt dağı köylerinde, iyelik kökenli şahıs eklerine baktığımızda, birinci tekil şahıs için, kimi zaman -n- eki kullanılmaktadır. Bu duruma, Örselli köyünde rastlanmıştır. Giderin (2-6), gitcen(2-8)

Kelime bilgisi açısından dikkatimizi çeken hususlardan biriside ötekinler(2-10) kelimesidir. Ötekinler kelimesine benzer bir kullanım sadece Başkurt Türkçesinde görölmektedir.

Öteki kelimesine karşılık olarak, Başkurt Türkçesine, “ikinci” kelimesi kullanılmaktadır. Konya ili Karapınar ilçesine bağlı Hotamış beldesinde yapmış olduğumuz derlemeler sonucu ötekinler kelimesine benzer bir kullanımla karşılaşmış bulunmaktayız. Ötekiñner kelimesi, Begdili ve Avşar Türkmenleri ağzında görölmektedir.

Dikkatimizi çeken kelimelerden diğerleri ise bircezi, sonracazım ve yalnız’ dır.

Bircez (28-10) < biricik, soñracāzım(28-1) < sonracağıma anlamları ile kullanılmaktadır. Avşar ve Begdili Türkmenleri arasında kullanılan bu kelimeler, Yunt dağı köylerinde de kullanılmaktadır. Bu da Türkmen, varlığının işaretidir. Teknoloji, sözlü kültürel öğemiz olan masalı yok etmiştir. Fakat kullanılan dil hala canlıdır.

IV- METİNLER

Adı Soyadı: Hatice Erdoğan

Yaşı: 61

Mesleği: Ev Hanımı

Köy: Örselli

1

DİNGİN MĒMET

5 Ėvvèleṛdē biṅ Diñgin mēmed vāṅmıṣ. Diñgin mēmed, orda burda çırpıya
gitmiṣlēr. Üç ğardaṣ olmuṣlār, çırpıya gitmiṣler. ırpıyā gittiyden soñra az deyil
ondan sonra ben Diñgin mēmed deyince herhāldā beni ırpı yapıvēr demiṣ. ırpı
yapıverisiye gadar yoḡ yapamaz anam ekmek üstü kaymak bulıṣturıyō gel demiṣ.
10 Küçükken çocuk gayri ekmek bulıṣturıyōmuṣ kaymak öyle! Ondan soñra haydī
demiṣ. Ordan demiṣ. Sen demiṣ: Yıḡın yapverin demiṣ. gitmiṣler bunlar yıḡmıṣlar
neyise yıḡıkene gidem demiṣler, gitmiṣler. Diñgin mēmed hadi gidem gidērken
gidērken bir köye dalmıṣlar. Nasıl biṅ köyse? Öylemesi ğēc kalmıṣlar. Ondan soñra
15 Ocakyanan yere mi gidem Köpekören yere mi gidem demiṣler. Bunlar, Ocakören
köyüne gidēm demiṣler. Ondan soñra Ocakyanan yere gidiyōlār. Ondan soñra, ğocā
bir dīv ninesi vāṅmıṣ. Oñları yidiriyōlār, içiriyōlār. Neyse Şey diyō: Oḡlum, seni
anan neyle uyuduyō diyō? Diñgin mēmed uyumuyō! Hem apkın herhaldā hem
diñgin niyise? Ondan soñra uyuduyō, seyrediyōṅ niyise! Gayri nenesi yā! Diñgin
20 mēmed evdeyken, ötekiler uyuyolar, o uyumuyōṅ gayri. Yā bu nası olsa bizi yiyecek
herhaldā diyō. Bu uyuyo, uyanıyo! Oḡlum seni neyle uyuduyō diyō! Neyle uyutcak
beni, galburlan ğüzerlen su alıp diyō. Galbur ğüzerle su alan gelen mi bak diñle!
Alıp gelmeye gidiyō. Deñiz gibi çay gibi biṣey vāṅmıṣ. Almaya gidiyō. Div nenesi
kızıyō. Ğalburu ğüzeri alıyoṅ, su alıñ diyō! Ondan soñra gayri, o gayri gelemiyō.
25 Kızıyō div nenesi, o da diyō hadi diyō. Hanı nine, niyise! Gelesiye kadar bacileri
ıkıyō. Diñgin mēmed ondan soñra diyō! Bacileri ıkıyō. Bacileri ıkarkene, Ondan
soñra, sen yavrum nasıl çıktın? yani diyō. ırḡ tane gaz yaḡı teneke goydum öyle
goydum öyle çıktım diyō. ırḡ tane gaz yaḡı tenekesi koyuyō, çıkıyım diyō, bātak
bir divriliyō. Ondan soñra o da kibridi deydiriyō, gaz yaḡı döküyō, ölüyō, gidiyō.

25

Adı Soyadı: Hatice Erdoğan

Yaşı: 61

Mesleği: Ev Hanımı

Köy: Örselli

2

HORUZ

Bir nēnē varmış. Nēnēnin gozları varmış. Goz dediğin cēviz herhaldā. Cēvizleri öyle gözenip varđın mı, yiyōmuş. Öyle horuz geliyōmuş, yiyōmuş. Horuz pişēt dēğmiş, yok! Ondan soñra giderkene bī çakal gavuşuyō. Nerden geliyō diyō! Ben gitcem beni de götür diyō. Sen gidemezsin diyō! Ben de gitcem beni de götür diyō. Sen gidemezsin diyō. Giderken giderken horuz gidemezsin diyō! Çakal, ben gidērin diyō, senden ileri giderin diyō. Gidemez miyim hiç diyō? Giderken giderkene ben yoktum ya, nasıl giderin diyō. Ben sana demedim mi diyō. Yürü bakalım hadi diyō. Ondan soñra giderken giderkene bir daha tilki gavuşuyō. Tilki diyō, ben de gitcen. Sen nerde bulcan onları? Nerden şey ediyōn? Ben de gitcen diyō. Hayır sen gidemezsin, giderin. Hadi giderken giderken yoruldum ben ya diyō. Nēnēnin yanına goz yemeğe gitcekler ya! Gidemiyōlar gayri. Horuz gidiyō. Ötekinler biz de gitcez diyō, saat diyō, saatçi olalım diyōlar. Gidiyolağ. Ondan soñra yapamıyolağ gidemiyolağ. O da ondan soñra ağır gavuşuyō bi daha, giderken. Azı diyo, tazı diyo, giderken giderken sen gidemezsin, hadi giderin, giderin hadi gidemezsin gel diyō. Gir götümü! O da, Ondan soñra gide gide yorulmuş. Ondan soñra bi şeye gavuşmuş. Çay eniği gavuşmuş. Ben giderin diyo. Nēnēnin şeyleri diyō. Sel ala gider götürerin diyō, yemezsem de diyō. Gidemiyō o da. Hadi geliyō, yanaşıyolar nēnenin yanına! Nēnnenin yanına, yiyelim derkene, ondan soñra şey ediyorlar, yidirmiyō ğari. Çık arı diyō. Nēnenin arıları vāğmış. Arılar ninenin yanına sokıyım da diyo, ben seni diyo. Seni soksunlar diyō. Ninnenin ondan sonra, o'nu öyle tar ediyō, arılara. Yok sokulamıyo, horuz gidiyo. Hadī pişēt gine şey ediyō. Ondan soñra, ben seni horon için, guayım diyo, bakam bi kızardıyayım yiyim diyō. Ondan soñra çık diyō deñiz diyō. Götünden geri çıkıyō ğari, götünden çıkarıyō ğari onlara, beni de alıp git diyō şeye, torununa. Bak nenen. Hadii yiyō, şey ediyō gene kalıyō. Ondan soñra bu çakallı yidiriyo. Ben seni inekleri yanına guayım da diyo, inekler, keçilerim var,

ineklerim var, guzuları varmış. Hadii urda çakal gidiyo. Bak kallıyō gine ninen. Horuzun urda hakkından gelemiyōmuş. Onu da horuz demiş: Çık demiş. Ondan soñra şeye demiş: Çık demiş, Ondan soñra şeye demiş. Çakal demiş, nası olsa, Onlar da yiyola, içiyola, O diyō (söylüyō) olmayacak şey ben seni donun içine koyayım temelli diyō. Tütürtü, türdüyō, öldürüyō nineyi, öyle galmış. Ben böyle duymuşdum.

25

Adı Soyadı: Ramazan Denizmen

Yaşı: 50

Mesleği: Muhtar

Köy: Avdal

3

HAMSI DAYI

Duyduğumâ göre, Hamsi Dayı varmış bi köyde. Biş tane öküzü varmış. Öküzü hastalanıyō. Hastalanınca kesiyō öküzü. Buğdayda yok, ekmek yapmak için sarıyō eşşâ köylere satmâ gidiyō. Satıyo orda bi kilo buğday bi kilo et değışiyō. Hem para hem buğday alıyō. Akşama geliyō. Köyde zaten yiyecek buğdâ yok. 5 Yiyecek yok köyde, herkeslerde yok buğdâ. Geliyolar akşama, tabii adam etlen gitti, bi sürü buğdâ getirdi çuvallarla. Nerdēn aldın bunu amca? Diyō ki: Öküzlerim hastalandı, kestim diyo. Etini diyō verdim. Verdim o köylülere, buğday aldım diyo. Bizde diyolar keselim öküzleri. Herkes, birār tana ikişar tana öküzü varsa kesiyolar, gidiyolar. Satamamışlar sıcak günde, etleş kokuyō. Geliyolar akşama, diyolar ki: Yaa, Hamsi Dayı, sen bize yalan söyledin. Bunu neden böyle yaptın? Hayır, ben, 10 diyō, yalan değıl. Nāpıcaz bu dedeyi? Goyuyolar çuvala, denize atām diyolar, Hamsi amcayı! Getiriyolar, deñizin kenarına göyuyolar, çuvalın içinde bağı, kendileri daha bi şeyler tedērik etmek için gitmişler. O dayı, çuvalın içinde yatakānā bī tane çoban iki yüz tana koyunlan çayın kenarından geliyō, deñizin kenarından. O dayı, Hamsi Dayı, bana diyō, yani ağı diyō. Katırın kızını veriyō, ben almıyom, ondan bana diyō. Çuvala goydu diyō, deñize atcak diyō. Öbürkü çoban da tabi yanından geçiyō ya! Ben, yanından geçiyō ya! Ben diyō, alırım diyō. Eee çöz çuvalı diyō. Çuvalın ipini 15 çözüyō, çobanı koyuyō çuvala, kendisi alıyō koyunları gidiyō. Eee sabahleyin çıkıyō, köyün karşısına, köylü çuvalın içindeki, Hamsi Dayı zannediolar hala! Alıyolar atmışlar deñize! Adam boğuldu, öldü. Bakıyolar, sabahle, köyün karşısında iki yüz tana koyun Hamsi Amca, gene koyunlarla geliyo. Yāv bu amca nasıl oldu? Biz sena, denize attık, sen koyunlarla geldin. Yāv beri tarafa attınız. diyō. Yaylan su derin değıldi diyō. İki yüz tana çıktı, diyō. Biraz daha ileri ataydınız diyō dört tana 20 çıkıcaı diyō. Hadi bre bakalım köylüler alıyō birer çuval eline, hadi bakalım, deñizin kenarına. Onların Hamsi Dayı, hepsini koymuş çuvala, sallamış atmış denize.

Yaşlı bi tana nēnē varmış. Onun oğlu atılıyō, oğlan su ğırklağına su doldukça, ğırķ, ğırķ yapıyōmuş. “Oğlum, biraz daha ileri git, ırk tana koyun bu, babanın borcunu ödemez.” diyōmuş. Biraz daha ileri git. Yani ölmüş hepsi. Bitmiş yani. Ben öyle bi şey duymuşdum.

25

Adı Soyadı: Mehmet Atıcı

Yaşı: 71

Mesleği: Serbest

Köy: Küçük Sümbüllü

4

BÜYÜK ZÜMBÜLLÜ - KÜÇÜK ZÜMBÜLLÜ

Şindī buraya, dağ zamanı da, Yörüük zamanında, eskiden iki bī çıkmışlar, iki gardeş, çıkmışlar yola, dayä geliyolar buralara. Bu, Çullū, Muradiye de diyem bi yıkık bi köy vā biliyön mu? Çullū hā! Dağ yolunun yanında, sen şimdi onları öğrenmek istiyön, ben bildiğim kadar tabii köyleri söyleycem. Oraya geliyolar Çullū' ya. Bağ yolunun yanında bi şey var, biliyön mu? Çullū Köyü. Ama sen Çullū olduğunu biliyön mu? Birkaç gün kalıyolar orda, amma bir hafta, amma üç gün tabii ben onu yalan olur, şindī şu kadar durdular, bu kadar durdular, bildiğimi söylüyom. Biraz duruyolar, durduktan soñra sīvrisīnek bunları irahatsız bırakıyo, ha sīvrisīnek irahatsız bırakıyo. Biraz durduktan soñra iki kardeş yüklerini gene sarıyolar, köyün yörüük hayvanlarıyla berabār dağlara çıkıyolar. Dağlara çıkınca buraya geliyo. Burasını beğenmişler, bu köyü, Beğendikten soñra demiş ki bi de öteki köye gitmişler oraya, iki gardeş biri birinden ayrılmaya galmışlar. Ayrılmak için, demiş ki, ben büyük gardeşi, ben bu küyde galcan, küçük gardeşi ben bu küyde galcan. Onun için burası Küçük Sümbüllü galıyo Sümbül Bey. Gelenlerin ismini biliyön de mi? Büyük! Hā Onları anlatcaz ya! Onlar Sümbül Bey, gelenler, Sümbül Bey olduğundan, Sümbül Bey'in oğlanları, bunlar gelenler oraya, Sümbül Bey'in oğlanları gelince, iki gardeş bunlar, buraya, küçük gardeş burda galıyo, büyük gardeşi orda kalıyo. Orası Büyük Zümbüllü galıyo, burası Küçük Zümbüllü.

Adı Soyadı: Alime Baysal

Yaşı: 51

Mesleği: Ev Hanımı

Köy: Maldan

5

ÇAĞLA GÖMÜLEN GADIN

Şindī, biḡ hātun vārmış. Hatunu anlatıyām. Hatun olduktan sonra ğocası kalkıyo, eskere gidiyō. Esker gittikten soñra gaynının yanına goyuyō. Ğaynı koyduktan soñra, gaynı beni diyō ram ol. Olmam, olucaksın, olmam diyō. Dirken kadına çağla gömüyō. Gömüyō, çağdan geçerken bi ınıltı geliyō, ölmüyō. Bī kevran geliyō, kevran şindī hatunu çıkarıyō, çağdan. Çıkardıktan soñra bu resmi olarak söyliüyōm, çıkarıyō, götürüyō evini yaralı, bereli. Yaralarımı merhemlerle iyiyi olyō, yapıyō. Bī de Arap lalası vārmış. Köle diyem, kölesi vārmış oraya varıyō, gine kadıncağıza gine beni teslim olcaksın diyō. Olmam diyo ğadın. Olcaksın olmam, olcaksın olmam. Olduktan soñra, didikten soñra, kadının bir tek çocuġu vārmış. Kesiyō kervan, kestikten soñra, o kadının yastıġının altına, bıçaġı koyuyō. Ana geliyō kadıncaz. Ben çocuġumu kesmiş. Bunu nerden getirdin sen bu hatuna? Kesildikten bir gün soñra, götür bunu diyō, nereye götürürsen götür. Çıkıyō yola, çıkıyō. Buraya, yola Ahçıköy şindi diyem, Ahçıköy'ün yanına kadar varıyō. Bī dalda adamı asıyoġlamış. Astıktan soñra, Gediz'e varıyō. Gediz'e vardıktan soñra, kırk kişiye o gün ardından eğri yola doğrudan inen adam, O adam, O kırk kişiye satıyō. O çocuġa, kıza! Satıyō, katiyen yarabbi diyō, ben diyō. Allahım diyō bi dua ediyō, orda. Kırk kişiye bi veriyō, geberiyolaġ. Geberdikten soñra, gemide bir un çuvalı vārmış, cebi delinmiş. Cebi delinmiş, bi yapıştırıyō, un çuvalına bi fakir taa oraya yapıştırıyō. Bi ğoca garı un çuvalına, bu diyo. O kırk kişiye kurtulduktan sonra, geliyō oraya ğadın. Biri kör oluyo, bi da kör oluyō, bi da kör oluyō, bi daha kör oluyō. Bi üçten kör oluyolaġ. Ğadının yanına. Ğadın, körleri açmak için bi dua ediyō. Ğadın körü açıyo, şindī o Arab geliyō. Kayıntısı geliyō, Obür adamda geliyō. Üç adam, o askıdan inen adam da geliyō. Geldikten soñra, diyō hadin gidelim, filan yerde kör açıyōlamış, gözüne oraya gidem sizlen. Gidiyolaġ, takılıyolaġ, geliyōġlar. Gel gel geliyolar gari. Burda bekleyen ğadın duruyo. Diyō yalan söylerseniz diyō.

Ben diyō katiyen diyō açılmaz gözleriniz diyō. Yarabbi ne diycez şindī diyolaŗ, şindī gariya söylemiycem diyō, söyle neden söyleyeyim yalan söylersen olmaz diyō. Ben diyō. Böl böl diyō, ağbim diyō. Esker gitti. Ağbim eskerde gittikten soñra ben diyō
25 gadıncağıza tecavüz edim diyo, ittirmediyō. Çağıla gömdüm diyō, çağla gömdükten soñra diyō, gadını çağdan çıkardıktan soñra, Arabın yanına gidiyōlaŗ, Arab, geliyō diyō. Arab gadının güzelliğinden geçemiyō diyō. Olmuyō diyō. Bu sefer diyō, ikisi geliyo diyō, Ben daldan indirdiyō, O bana para verdi, kırk kişiye sattım bu hatunu diyō. Kırk kişiye sattıktan sonra diyō, Gemici diyo yalnız kadın
30 galdı diyō, biz hepimiz helak olduk diyō. Öbürkünler suya döküldüler diyo. Biz, tabii onlar dışarda, onlar binmiyō arabıya, varıyōlaŗ, yanaşıyōlaŗ, gadının gözleri açılyō. Açıldıktan sonra orda bitiyō.

Adı Soyadı: Sadullah Ünalın

Yaşı: 47

Mesleği: Çiftçi

Köy: Sakallı

6

SĀKALLI

Köyün Sākallı oluşunun gerçeği şöyle; Sakallı bir keçi bir pınarı tesbīt etmiş. Şu anda bizim su içmekte olduğumuz pınarı tesbīt etmiş. Birkaç gün oraya varıp geliyō keçi. Çoban merak ediyi, Yani sakalı ıslak dönüyü. Keçinin ācabe diyō bu benim keçi nereden su içiyō? Bi gün izliyi keçiyi, keçinin arkasından gidiyō. Bakıyoğ ki, keçi pınar bulmuş, pınardan su içi. Ve böyle o çoban oturmuş burada. Keçilere yer yapmış. Soñra çevre köylerden gelenler, bizim sākallı çobanın yanına varalım gibilerden derken; O gelmiş oturmuş, o gelmiş oturmuş. Köy böylece kurulmuş, hadi demişler. Adını Sakallı verelim. Öylece Sākallı olarak kalmış.

5

Adı Soyadı: Sadullah Ünalın

Yaşı: 47

Mesleği: Çiftçi

Köy: Sakallı

7

KUZU KUŞU

Şimdî, kuzu kuşu vağ. Ötêr her gün ötêr yani, kuzuuu, kuzu kuzu diye, ses verir. Hâ bu anneler babalar daha önceden kuzulara iyi bakmıyô diye. Çocukları dövermiş falan babası kovmuş, bunları evden. Bunlarda kuzu olmuşlağ. Yani dağda hala, onun şeyi devam eder. Onun için kuzû kuzû dört kuzû diye çağırırmiş. Yani bu ses öyleymiş. Kuşun adı, kuzu kuşu aynı kuzu gibi konuşuğ. Yani kuzû kuzû dört kuzû şeklinde ötêr.

5

Adı soyadı: Emine Uymaz

Yaşı: 65

Mesleği: Ev Hanımı

Köy: Maldan

8

KARA KÖPEK

5 Evvelde biş çocuk varmış. Annesi epä çoř üzüyömuş. Annesi demiş ki biş
kara köpek gelse de veriversem sene demiş. Kara köpeyi alıyö bu, geliyö, çocuğu
alıyö, gidiyö. Çocuę alınca, gidince epäy duruyö, geliyö, beş on gün niyse duruyölar,
geliyölar. Bubası gidiyö arkasından bakmaya. Bakmaya gidince bubası diyolar ki, bi
şey veriyö, tabaka veriyö. Bu tabakayı al diyö, baba diyö, açıl tabakam dime diyö.
10 Açıl tabakam diyince diyö, b□t□n yimäkler saçılıyö, içinden. B□t□n öte dünyadaki
olan yimäkler geliyö buraya. Onları alıyö, geliyö bu, tabakayı alınca, eve geliyö.
Nēnē diyö, bak diyö, böyle yaptım diyö. Bak bu çocuğu virdiğimiz iyi oldu diyö. Bu
tabakayı biz diyö yimäkler yimäk içmek istemiyecek diyö. Cennetteki yimäkler bize
geliyö her gün diyö. Tutuyö ondan soñ, dedim çarşıya gidiyö, çarşıya varıyö ki
15 hancıya söyliyö, hancı diyö, açıl tabakam dimä diyö. Tabak, bu adam hancı tabak
getiriyö. Tabakası döndüriveriyö. Tabakayı bakıyö, açılıyö, açılınca bunlar, hancı
tabakayı saklıyö. Tabakayı sakladım. Tekrar eve geliyö. Nēnē diyö tabakayı
çaldırdım diyö. Ben diyo beş on gün daha duruyö. Gene gızının yanına gidiyö. Beş
on dakika kızının yanına gidiyö. Kızının yanına varıyö. Bubam diyö, tabakayı çaldırdı
diyö. Eşäk verem mi diyö, gidiyö. Eşäk veriyölar. Eşäye minsin gitsin diyö. Eşäğin
üstüne çıkıyım diyö. Eşäğe miniyö gidiyö. Eşäye mindi gittimi, çarşıya gidiyö.
20 Çarşıya varınca gene hancı eşäği saklıyö. Altın sıçıyö eşäk. Eşäk sıç, eşäğin altın
sıçıyö ortalığa. Altını dolduruyö. Bī torbalar doldurcam diyö hancı. Bu eşäği saklıyö
gine başka eşäk veriyö. Bunu kaçırđım diyö hancıya, şey adam yine kaçırđım diyö.
Nēnēyin eşäyi yine kaçırđım diyö, eve geliyo. Bu sefer eşäği kaçırđım diyö, eve
geliyo. Bu sefer eşäği kaçırđım diyö yine gızının yanına geliyö. Acık duruyö bir iki
ay duruyö geliyö. Ğızı diyö ki bu sefer, bubama topuzu ver diyo oğlana! Oğlan, kara
köpek oğlan yaa! Oğlan onların suratına şey görünüyo. Köpek suratu görünüyo,
20 anasıynan bubasıynan. Öteki çocuya, oğlan, tutuyo bu ondan sonra topuzu veriyö,

25 oğlan. Bu sefer öyle diyince kızı söylüyo, gayri gız söylüyo bubasına. Öyle diyince şey yapıyo. Gene geliyo, ğarı diyo, böyle böyle yaptı, damat diyo. Ben diyo bu tabakaları şäle çıkarttım gelem evvele hancıya diyo. Gidiyo hancıya bak diyo topuz koydum dövüyo beni. Hō topuzum dimā sen diyo. Öyle diyince, hancı, geçenlerde aşlara daldı, paraları aldı, bu sefer gidiyō oraya. Hancı bu sefer dövüyō, topuzu satsın

30 diyō, öldürcek diyolağ. Topuzu satsın, buluyolağ geliyolağ. Furma topuzum diyō, furma topuzum diyō topuz duruyō. Şöyle kenara çekiliyō. Bu sefer diyō ki öteki eşāđimi ver, diyō, tabakamı ver diyō. O zaman furmayı bırakcam diyō. Tamam alıyo, geliyō. Köyde mevlüd yapıyōlađ, alıyola, geliyola, ğarının yanına. Ğarı diyō mevlüd yapalım diyō, altınımız çok, paramız çok, aşımız çok. Bunlar mevlüd yapıyōlađ.

35 Mevlüd yaptı mı sorun yok ğāri.

Adı Soyadı: Emine Uymaz

Yaşı: 56

Mesleği: Ev Hanımı

Köy: Maldan

9

BÂRMAK ÇOCUK

5 Bir evvelde bir nēnē varmış. Nēnēnin bir çocuğu varmış. Nēnēnin bir çocuğu ufácıkmış. Nereyi ararsa sokuluyomuş. Nēnē ne söylerse, nēnē nerde ararsa sokuluyomuş, Sokulunca çocuk, nerdesin, eşāğın kulağındaım. Nerdesin? Filan yerdeyim nēnē diyōmuş. Nēnēnin de telli bi yorganı varmış bi. Telli yorganı alıp, kaçmış. Nēnē, Nerdesin oğlum?, “Dudun kaPısındaım,” diyomuş. Yorgana girip, kaçıyōmuş. Bārmak çocuk, oraya gidiyō, buraya gidiyōmuş, öyle sokuluyōmuş, görünüyō zaten öyle sokuluyōmuş evden eve ordan. Tamam bitti, bu gadar.

Adı Soyadı: Mehmet ifti

Yaşı: 71

Mesleği: Çiftçi

Köy: Küçük Sömböllü

10

ABDES ALMA

Adamın birisi abdest almā gidiyō, ikindiñ ābdesi. İkindin abdesi, İkindin abdesi almā gidiyō, orā, iki dene ğız geliyō. İki güzel, diyō. Ğız suya geliyōlađ. Tam abdes aldıktan soñra, suya geliyōlađ. Adam bu ğızdan birine aşık oluyō. Suya
5 geldikten soñra, o adam demiş ki, “abdes aldım ikindiñ kılmaya”. Tam o zamanda abdes alıyō. “Abdes aldım ikindiñ kılmaya, iki güzel geldi su doldurmaya” diyō. Soña; “Sordum güzel sen kimlerin nesisin, açtı kollarımı sardı boynuma” diyō. “İnci midir, mercan mıdır, a ğız senin dişlerin” diyō. “Kudretten çekilmiş a ğız senin kaşların” diyō. “Bir omuzdan bir omuza saçların, yel estike döver ince belleriğ” diyō. Değirmen taşı döner döner kel diye. “Benim gönlüm döner döner gara gözlü
10 yar” diye. “Erenlerin türbesini daşladım, bilmem günah, bilmem sevab işledim”, diyō. Ağlaya ağlaya gurbet gezerler diyō, ağlama sevdiğim gader böyleymiş diyo. Tamam bu gadar. Ben bu gadar biliyom. Babamdan duydun bunları.

Adı Soyadı: Ümmühan Karadavut

Yaşı: 65

Mesleği: Ev hanımı

Köy: Sümbüllü

11

YARIKBAŞ

5 Yarıkbaş āmele çalıştırıyōmuş. Āmeleye işlenmiş, Cumā bī günmüş. Cumā günde, Cuma vakti bī gelmiş. Āmele camiye gitcek olmuş, namaza gitcek olmuş. Demiş ki: Cumā günde, şey, iş yerine, ibadet, namaz olmaz, koyamiycem, demiş. Koyamiycem deyince, n'apsınlar bırakmışlar, öyle orda şey halde, mülāyim bi halde çalışmışlar bi mecburiyle. Çalışınca, Cumā vakti bi geliyō. Bī rāhmet, bī gök gümbürdüyō, bī şimşek çakıyō, yıldırım iniyō, ordayki ameale ölüyō. Soñradan bu adamın adına Yarıkbaş ismi, Yarıkbaşmış şey, öyle diyolamış madabına Yarıkbaş. Yarıkbaş'ın işine bi daha tutmamışlar. Hani asabi oluyō, hani ya millete. Cumā vakti koymuyō, Cuma namazına, asabi olduğun dana, bi de, o'nun işini tutmamışlar. Bu kadarcık biliyōm gızım ben.

Adı Soyadı: Dudu Zümbül

Yaşı: 62

Mesleği: Ev Hanımı

Köy: Süngüllü

12

HALİL EFE

Bîr vârmış bî yoğmuş, evvel zaman içinde, ondan soñra, gızım evvelden bir Halil Efe varmış. Evvelden bîr Halil Efe varmış. Halil Efe'nin sağdıçı, yiğeni bi ehbabı, bene dēmiş kıız kaçırıver dēmiş. Ondan soñra gitmiş. Halil Efe, Sokullu köyünden, kıız Kirazlık köyünde. Halil Efe'nin ehbabı, sağdıçı Sümbüllü köyündene, bene Halil Efe'ye. Halil Efe'nin ehbabı; İyi, tamam, kaçırıveriyim, dēmiş. Kitmiş Pinar köyüne, vârmış eve basmış, kapıyı açmış, kırmış, içeri girmiş. Orda bi küçük ğandil varmış. O ğandili üflüyüvermiş Halil Efe. O ğandil üflemiş emmā gızı bırakmış, yengesini götmüş. Yengesini götmüş, epây bî uzaklaştırmış. Oraya köyün altına indirmiş. Sen beni nereye götürüyön? demiş. Ben, O'nun yengesiyim demiş. Ğız evde ğaldı, demiş. Yā demiş Halil Efe!. O zaman bi pişmanculuk gelmiş içine. Ben bu işi niye böyle yaptım, demiş. Puşmanlık gelmiş, içindene, tiskinmiş. Gidiyō, gidiyō, varyō, sağdıçının hatırı için geri gidiyō, dönüyō, tekrarda basıyō. Gidiyō, gidiyō, o evi basıyō, yine basıyō. Yengesini bırakıyō, gızı ğetiriyō, ğızı getiriyō, sağdıçına teslim ediyō. Eve sağdıçı kabul diyō, içeri koyuyō. Kıız, iki gün üç gün duruyō, pencereden Çıkıyō, kaçıyō. Sağdıçı gine arıyō, buluyō. Ben diyō, sağdıç, ğız kaçtı, diyō. Senin uzaktan pişmanlığın vardı. Ben bu işi yapmayacağım, diyō. Pişmanlık ettim, diyō. Bi daha, o gızı aramam. diyō, gitmem diyō

Adı Soyadı: Ramazan Çevik

Yaşı: 40

Mesleği: Din Görevlisi

Köy: Süngüllü

13

GÜL ALİ

Evvel zaman içinde, kalbur zaman içinde, işte develer tellal iken, pireler berber iken, bir köyde bir erkekle bir kadın yaşarmış. Belli bir yaşa gelmişler, çocukları olmamış, çocukları olmadığı için gerçekten üzülyölarmış. Bu üzüntülerini her namazdan sonra dua ederek, Yārabbi, bize bir çocuk ver. Hatta kadın bi gün 5 şöyle dua ediyor. Yārabbi, bana oldu olmadı, bi çocuk ver, yılan dahi ola, çocuk ver diye, dua eder. Gerçekten dokuz ay sonra, kadın bi yavru dünyaya getirir ama o yılandır. Yılanı çocukları gibi beslerler, gözü gibi büyütürler, gözü gibi bakarlar, çok severler. Āma halktan çekindikleri için, o yılanı, kendi yattıkları odanın tepesine, zembilin içine yerleştirirler. Belli bir yaşa kadar büyütürler. Büyür, yılan kendisi de 10 büyür. Fakat hiçbir zaman komşularına, bizim bir yılan oğlumuz var, diye kimseye söylemezler. Ama tabi yılan büyümeye başlayınca, etrafı gezip, görmek ister. Babasıyla birlikte bazen beraber oduna gittiği zaman, bazen bir kayanın içine, babası, her zaman, bunun girdiğini görür. Fakat babasına niçin girdiğini söylemez. Fakat oğlunun konuştuğunu dinler. On sekiz yaşlarına geldiğinde, bir gün yine oduna gittiklerinde, yılan biraz bulunduğu yerden uzaklaşır.

15 Bir saray kenarına gelir. Dere kenarında, bir kızın geldiğini görür. Kızı görünce, çok beğenir. Akşam olunca, her gün, o zembilin içinde yattığı yerde, o gün artık uyuyamaz. Derler ki; Yav bizim bu oğlan. Anne babası ; Bizim oğlan, bugün niye uyumuyor? Bizim yılan niye uyumuyo? İndirirler, oğlum, sen niçin uyumuyorsun? Ya da çocum sen niçin uyumuyorsun?

— İşte, ben āşık oldum.

— Oğlum, yılanlar āşık olur mu?

—İşte ben, āşık oldum baba.

25

— Kime?

—Padişah'ın kızına.

30

35

40

45

50

55

Oğlum, Padişah'ın kızına sen aşık olmazsın. Sen yılansın. Sana kız vermezler. Olsun baba, sen, ille git. Bana, o kızı iste. Babası, biner eşeğine, Padişah'ın huzuruna çıkar. Padişah'tan kızını istemeye başlar. Padişah der ki: Tamam, benim kızımı çok isteyen olur ama benim bir isteğim var, der. Herkesten, benim isteyim şu; Kim kız, benim kızımı istiyorsa, benim sarayımla, o ev arasında, güllük gülistanlık, güzel bir yuva, çiçekler, havuz kenarında, böyle balıklar, ben, böyle bir yer istiyorum, der. Tabi, bizim bu köylü vatandaş çok üzülür. Gelir oğlunun yanına, namazı kıldıktan sonra, akşam namazını kıldıktan sonra, oğlum, durum böyle böyle, bizim yapamayacak iş var. Biz bunu yapamayız. Babacım, nedir? diye sorduğunda, işte iki ev arası, yani, bizim evle, onun sarayı arsında, güllük gülistanlık bir, çiçeklik yer olacakmış. Baba diyō; Sana, ben bir adres söyliyicem, oraya gitceksin, diyo. Hani, ben her zaman, seninle gittiğim zaman, bir kayanın arasına giriyordum ya! Kayaya var de ki: Gül Ali'nin selamı var. Bana zeytinyağı ver, ekmekte vercekmişsiniz, de diye, babasına öğütte bulunuyor. Babası, gider ordan zeytinyağını alır, ekmeği alıp gelir. Öbür gün, bu ekmek kırıntısını babasına der ki; Ekmek kırıntısını, öfele, ekmeği öfeleyeceksin, zeytinyağını dökeceksin, bunu, padişahla bizim ev arasında yap, der. Akşama kadar, babası işini bitirir. Akşam evlerine yattıklarında sabah olmuştur artık. Sabahleyin yine babasına; Babacığım, anneciğim, kalkın sabah ezanı okunuyor, dediğinde, onlar bi kalkarlar ki, her taraf güllük gülistanlık olmuş bi bakallar. Gerçekten saraya kadar, güllük gülistanlık, çiçekler açmış. Herkes şaşırır. Neyse artık tabii padişah da görür bu olayı. Öbür gün bi da gideller. Biz gelin almaya gelelim, diye. Padişah der ki; Tamam sen benim kızımı alacaksın ama benim sarayım gibi, bu saray olmadıktan sonra, sen ben sene kızımı vermem ki! der. İyi, o zaman bi saray yapalım amma biz saray yapamayız. diyor kendi kendisine, yine oğluna geliyor, babasına diyo ki yılan: Babacığım, sen geçen gittiğin yere git. Dört tane çomak iste. Sen bu çomakları bana getir gel! Neyse babası gidiyor kayaya, kayanın yanına varıyor. Kıral alsın diye, şey, kayaya şöyle eliyle vuruyor. Gül Ali'nin selamı var, diyo, Evet, ne istiyorsun? Dört tane çomak istiyorum. Ama çatal çomak, diyor. Tabi dört tane çatal çomak istiyorum, neyse, dört tane çatal çomağı veriyorlar. Baba diyor. Sen bunları, ölç ölç dik. Ölç ölç dik. Yalnız

gece dikilmesi gerekiyor. Gece, babası, bunu diyor. Bunları, her tarafa, dört tane çomağı. Sabah olduğunda, ezan okunduğunda, Baba kalkın, sabah namazı dediğinde, gine kalktıklarında, padişahın sarayından daha güzel bir saray olduğu ortaya çıkıyor. Neyse artık bu saray, Padişah sarayı da görünce, ürkmeye başlamış. Acaba böyle bi zengin kim ki benim böyle işlerimi yapıyo, diye.

60   Gül Ali, yılan, babasını yine gönderiyor. Artık, ne zaman gelelim, gelin almaya diye. Padişah, diyor ki: Tamam bunlar oldu ama diyor. Kırk gelin kırk tane diyo, at olacak. Kırk tane gelin alıcısı olacak. Kırk tane at, birbirine benzeyecek, diyo. Böyle, bi gelin gelirken, düğün alayına, öyle geleceksin diyor. Gine geliyor babası. Tabi oğlunun, artık böyle işler başarabildiğinin her an farkında! Oğlum! diyor. Bizden, bu sefer daha zor istediler. Kırk tane at olacak, kırk da hem siyah olcak, birbirine benzeyecek. Kırk yerden gelin alıcı da birbirine benzeyecek. Baba, ondan kolay ne var, diyor. Sen yine aynı yere git. Neyse, gidiyor oraya, yine kayaya sesleniyor. Gül Ali'nin selâmı var diye.

—Evet ne istiyorsun?

70   —Bu sefer, kırk tane çomak istiyorum, diyor. Kırk tane çomak istiyō. Onları sabahleyin, yerlerine yerleştiriyor. Akşamleyin, yerlerine yerleştiriyor. Ve sabahleyin, yine kalktıklarında, yine o olay, kırk tane atın kişnediğini duyuyor. Gelin almaya, gidiyorlar, gidiyorlar, gelin almaya gidiyorlar. Akşam olduğunda, gerdeğe gireceğinde, gelin içeriye giriyor. Ama içerde, hiç kimse yok. Sağına soluna bakıyor. Hiç bir şey yok. Belli bir zaman geçiyor. Gelin ürpermeye başlamış!

75   —Acaba ne var burada?

Yukarıdan bir ses:

—Beni indirir misin? Beni indirir misin?

80   Bakıyor ki orda, bir zembil var. Zembili şöyle bir indiriyor. Allah! İçinde, bir yılan. Atıyor, elinden yılanı atıyor. Yılan yere düşüyor. Beni düşürdün, diyor. Bu sefer gelin bayılmış. Tekrar ayıldığında: diyōr, Sen bir yilansın, hem de konuşuyorsun benimle, diyor. Ben senin kocanım işte, diyor.

—Ben, bu yılanla mı evlendim? diyor.

—Evet, sen bir yılanla evlendin, diyor. Neyse, saatler ilerliyor.

Diyor ki:

—Ben seni çok sevdim, seni aldım. Yalnız aramızda, bir sırrımız olması
lazım! Sırrını ne olursa olsun, annenin babanın, herkesin yanında saklar mısın?

85

—Saklarım.

Ama, bu sır öyle bir sır ki diyor . Ben sana, bir sır verecem. Eğer bu sırrımı
açarsan, ne bu saraylar, ne bu evler, ne de ben kalırım, hepimiz gideriz.

90

—Tamam diyor. Kabul ediyorum, diyor.

Esasında, yılan derisini çıkarıyor. On dokuz yaşında bir genç, öyle yakışıklı
bir genç ki yılan derisini geri kenara koyuyorlar. Neyse, o gün, gerdek işi bittikten
soñra, tekrar, yılan derisini giyip, zembile asıyorlar o tepeye. Tabi Cuma gelini gibi,
gelinlik giyiyorlar ya! O zamanda, gelinlik zamanları varmış.

95

Gelini kocasıyla beraber ziyarete gelmişler, herkes anneleri, babaları,
komşuları. Her gelen diyormuş ki: Senin kocan nerde?, Senin kocan nerde? Sevmek,
söylemek yok, benim kocam şu demek, yok. Benim kocam gelecek, şuraya gitti,
buraya gitti. Padişah'ın tabi şeyine gitmiş, zoruna gitmiş damadını görememek. Bir
gün diyor ki: Ben diyo, bir yarış düzenlicem, yani panayır gibi, bişey düzenlecem,
herkes katılabilir. Hem de diyo; O zaman diyō, benim damadı görebilirsiniz diyo.
Padişah tabi, görmek için istiyor herhalde. Fakat yine akşamdan konuşuyorlar. Diyor
ki:

100

Sakin ola ki, benim, şu beyaz ata bindiğimi kimseye söyleme! İşte benim
beyim, beyaz ata bindi, dersen, gerçekten talan olurum. Depremler oluruz,
yaşayamayız.

105

Bugün tabi panayır günü, yarış yapılacak. Yarışta, tabi kızın teyzeleri, falan
yanına gelmişler, Kocan nerde? Göster, diyolarmış. Söyleyemem, gösteremem
diyomuş. Yani burda mı? Burda ama gösteremem, göstereceksin, göstermeyeceksin.
Bir an dalgınlığına geliyo. İşte beyaz atlı geliyo. O anda, deprem olmaya başlıyo. Bi
toz bulutu kalkıyo ortaya, ne saraylar galmış, ne bi şe galmış. Hiç herkeç, yerlere
dolaniyo. Artık diyor ki: Siz bana söyleştiniz, bakın ne hale geldim. O zamana gadar
da tabi bu olaylar, belli bir yerde olurken de, bu olay bitmiş. Orda bitiyō. Amma,

110

belli bi yerde, bi olay var. Aynı anda devam eden, bi adamda babasını doktora
115 götürecekmış. Yani doktora götürecekmış.

Evlerinden yola çıkıyollar. Bu yuvası dağılan kadın da kayınpederini alıyo
ki; yav kayınpeder sen diyo, hiç olmazsa bi şäler biliyor musun? diyor. Kızım ama
bi yerlere vardık biliyordum ama nerde olduğunu bilmiyordum. Her taraf, yerler
değişmiş, artık diyor. Madem, diyollar, biz, şu dağın tepesine bi hastahane kuralım,
120 güzel bi şey guralım, Gelen geçen herkeçe, her zaman soralım. Acaba ne gördün, ne
geçirdin? O zamannan babasıyla, hastaneden çıkan, insannar, bi ye, bi yere
gidiyollar. Bi çeşmenin başına oturuyolar. Babası, gencin dizinde yatmış uyurken,
yukarıdan bi şä geliyo. Karganın üzerine bişä binmiş. Birisi kargaya binmiş, çeşmeye
geliyō. Çeşmeye karganın ucuna daldırıp, geriye gidiyō. Babası yatmış, uyuyō.
Babasını dizinden kaldırıp da koyup, gidip, onun arkasından gidip, bakacak. Tekrar
125 geliyor, kargayla birisi geliyor suya, yine suya daldırıp, gidiyo. Ya diyō, N'apıyım,
acaba? diyō yav. Babası da oraya, tabı yatıyor. Babası da oraya yatalı yüzyıl olmuş, o
zaman ki devirden, yüz yıl geçmiş. Babası diyo; Kendisinden, yanı oğlum uyudun
mu? demiş.

Baba, biraz uyudum, demiş o da.

130 Neyse, üçüncü kez geldiğinde, karganın arkasından koşup, gidiyo. Bi kaya
yarılıyo. Kayanın içine giriyo, diyo ki, ordan bi ses diyo. İşte, Gül Ali'nin on beş
yarasından, on dört yarası galdı. Alla alla, bu ne ya? diyo. Babasıyla, tekrar, bunnar,
yine yola çıkıp, belli yere geliyolar. Tam o padişahın, gızınıñg orlar, mekan gurduğu
yere gidiyorlar.

Hoş geldiniz, n'apıyorsunuz? İşte, babam hastaydı, ona baktıracaktım. Falan
135 filan, ama ne gördün, ne geçirdin? Bize bi annatır mısın onu? diyo. Valla hiç bi şi
görmedim ki diyo. Yüz yıldan beri yoldayız, biz diyo. Ancak bu, buralara gadar
gelebildik. Yalnız bi şey gördüm, duydum, diyo. Ya birisi geldi diyo, karganın
üzerinde diyo, geldi giddi, geldi giddi, geldi giddi, babamı şey yapamadım diyo. Bi
de en son gidişde, giddim diye, bi kayaya vardık, diyo. Ordan bi ses duydum. Gül
Ali'nin, on beş yarasından, on dört yarası galdığını duydum. Aha boynunu sallıyo,
bak! diyo. Bu mal mülk, ne varsa, senin olsun. Bu yeri, ille bize götür. Tamam diyor,
140 götürelim. O zaman, babasını götürüyollar. İşte bi hekim evine bırakıyorlar.

145 Çıkıyolar yola, yola çıkıyollar. O çeşmenin başına gelmiş. Çeşmenin başına
geliyollar. Çeşmenin başında gerçekten, bi yüzyıl beklemek gerekiyormuş. Yani Bi
yüzyılda geliyormuş herhalde. Beklemişler, beklemişler, beklemişler. O ne bi tane,
bişe gelmeye başlamış, gine bi karganın üzerinde birisi gelmeye başlamış, suyu
alıyor, gidiyō. Ben diyō, hemen gitcem, dur, bekle! diyōlar. Üç kere beklemen
150 gerek demek ki üç kere dönmesi gerekiyor. Üçüncü ele, ancak heyet neyse, üçüncü
gidiyō. Kadın da tam, kaya yarılırken içeriye girmiş. İşte, diyō ki ordan, bi nida
bağırıyō. İşte Gül Ali'nin dört yarasından üç yarası kaldı, bağırmaya başlar! Ben Gül
Ali'yi arıyom. ben Gül Ali'yi arıyōm, diye, neyse, Gül Ali ortaya çıkıyō, bi
sarışiyōlar ve aniden her taraf, o güllük gülistanlık, o bütün, o yeşillikler, aynı anda,
ortaya çıkmış. İki sevgili böylece tekrar buluşuyollā.

Adı Soyadı: Feridun Yılmaz

Yaşı: 65

Mesleği: Muhtar

Köy: Bağ yolu

14

DEV

Zamanın yiğidinin biri, işte, çok böyle, mala meşata düşkün bir insan. İşte bunun üç tane köpeği var. Birinin adını hatırlamıyom. Herhalde Yağcılar'da biri hatırlıyordu, sanırım. Biri karanlık, biri zifiri, işte dev bir yaratık, yaşayan birimin, köyün içme suyunu, işgal edip, devamlı ordan çıkmayan fakat kimseye de bir yudum su vermeyen bir dev. İşte bu devden de, su alabilmemin bir yolu, o'nun önüne kız atıyolar. Filāncanın sırasıyla kızı, filāncanın kızı gibi. Yaratık, o kızı yerken, işte o arada da, şeyi dolduruyō. Millet suyunu alıyō, ihtiyacını gideriyō falān. O zamanda köye, gāribin biri, köye, yanında, böyle üç tane köpekle, aslında çok kahraman olan, cesur olan birisi. Yav ne bu kalabalık diyo. Kalabalığı gördüğü zaman, İşte diyolar, burada, dev su vermiyō. Şimdi filancanın kızı, işte devin yanına atıcaz. Eee, bi bakıyō, şey, o gelen kişi, köpekleriyle birlikte, dünyalar güzeli bir kız. İşte devin önüne atılacak o anda, kızıdan hoşlanıyō, beğeniyō. Yazıktır! diyō, bu emeği burda kullanalım gibisine. İşte o an, köpeklerine bir emir. Köpeklerin biri aynı devle mücadelede, devi yok ediyolā. O sayede, o köy, o devden kurtulmuş. Tabi, ondan sonra da, kızı almak nasip olunmuş o kişiye. Nasibi de bağı. Bī masal olarak bizim hafızalarımıza geçti.

Adı Soyadı: Fatma Şahin

Yaşı: 67

Mesleği: Ev hanımı

Köy: Bağ yolu

15

NENE DEDE

5 Evvelden bī vaŗmış bī yokmuş, bi ninēyle dedē vāmış. Ninēnin evi sazdanmış, dedēnin evi duzdanmış. Ninē dedēden duz istemiş, dedē vermemiş. Dedē bī cimŗimiş, cimŗimiş, vēmemiş. Nēne dēmiş: Yağmur yağsın, yağsın, duzların erisin. Evin yıkılsın, evsiz ğal demiş. Yağmur yağmış yağmış, dedenin duzları erimiş, ev yıkılmış, evsiz kalmış. Nēnēnin yanına gitcek emmā nēnē pek azgınmış. Kapıya ğadaŗ vāmış, dedē. Sırılısıklam ıslanmış, dıdı dıdı dıt yapıyoŗmuş ğayri. Ninē! demiş, evin geleyim mi? demiş. Gel geberisicē, gel! demiş. Ninē, zobası, küt küt yanıyōmuş. Adam ısınacak emmā dıt dıt üşüyōmuş böyle. Zobanın yana, varamıyōmuş Ninē, zobandan ısıneyim mi? demiş. Sın geberisice demiş. Zobanın 10 yanına ısınırken, uykusu gelmiş, başlamış dedē uyuklamaya. Uyuklayınca nēnē! demiş. Garyolana yatīm mi? demiş. Yat geberisice, yat! demiş. Garyolaya yatmış, nēnē de yatmış. İkisi de ölmüşler, kalmışlar. Ben şinci ordan geldim, ikisini de gördüm.

Adı Soyadı: Remziye Gürcan

Yaşı: 47

Mesleği: Ev Hanımı

Köy: ,Bağ yolu

16

ĀVCI

Bī āvci vārmış, āvci āva gidiyō. İki tana oğlu varmış. Oğlunu bırāķcek yer bulamamış. Oğlunu almış, āva gitmiş. Āva gidiyō, biz tabi dere deriz biz. Dereye geliyō, derede su var. Ne yapicek? Çocuğunun birisini derenin bi yanına bırakıyō, birini alıyō eline, sudan geçiyō, geçim diyō. Dereyi geçerken, suda düşürüyō çocuğunu, suya kaptırıyō, su götürüyō. Çocuğu, su götürüyō, değirmen varmış aşığı tarafta, değirmen o, tabi, değirmen deliği deriz biz, değirmenin oluşuna varıyō, tıkanıyō o çocuk, oraya varıyo tıkanıyo. Tıkanınca, değirmenci su gelmeyince, haberi oluyō. Gidiyō ordan bakıyō ki çocuk tıkanmış deliğe. Alıyō çocuğu ordan, çocuk sağlamış, alıyo ordan çocuğu, eyi ki oğlum yoktu diyo, denk geldi diyo. Bena, bir oğlan evlat verdi. Bu da Allah'tan! diyo. O' nu, o değirmenci alıyo, öbürkini de, karşıda bıraktığını da, avcı geçerken, o' nu da ordan ceylan kapıyō. Ceylan kapıyo o'nu. Ceylan kaptınan, yuttuynan gidiyō, kaçıyō. Ceylan da giderken bir avcı denk geliyo. O ceylanı avcı furuyo, furunca da, tabi dur bakalım diyō. Bunun karnını açıyım, yarıyım, ne var? diyō Bunun karnını yarıncı, o çocuk, ordan sağlam yuttuğu gibi sağlam duruyō, onu da avcı çıkarıyo. O da diyo ki: Benim de oğlum yoktu, diyō, denk geldi diyo. Bak Allah, bene, oğlan verdi diyō. Ceylanın karnından oğlan aldım, diyō. Alıyo ordan onu, o da evlat ediniyō. Öbürkü de değirmenci evlat ediniyō. İki böyüyōlar bunlar, yetişiyōlar. Delikanlı oluyōlar, askerlikleri geliyō. Askere gidiyōlar, ikisi beraber. İki beraber bir goğuşa denk geliyōlar. Akşam oluyōlar, oturuyōlar. Diyo ki: geçmişlerimizden bir anlatalım, diyō. Çocuğun biri diyō ki: Benim geçmişim iyi değil! diyō. Anlatsam da diyo. Hayrola diyō. Böyle diyō. Babam avcıymış diyō. Avı almış, iki güzel kardeşim varmış benim. Ava giderken, bana düşürmüş suya, diyō. Beni su götürmüş diyō. Bir değirmenci bulmuş, diyō. Değirmenci, bana, evlat edinmiş diyō. Böyütmüş diyō, askere gönderdi, diyō. Öbürki de diyō ki: Benim de diyō, babam sudan geçirkene kardeşimi diyo, beni karşıda

25 bırakıyō, diyo. Beni bi ceylan diyō, yutuyō diyō, avcı furuyō diyō. Ben de avcının garnından alıyō diyō, evlat ediniyō diyō. Ben de oralardan geldim, diyō. O zaman öbür gardaş annatırdı, diyō. Değirmenci diyō ki: Benim de annatırdı, diyō, değirmenci diyō. Sen benim kardeşimsin, orda sarmaşıyorlar askerde. İki bir arada buluşuyorlar. Kardeş olduğunu orda biliyorlar. İki tanışıyorlar. Masalım bitti.

Adı Soyadı: Remziye Gürcan

Yaşı: 47

Mesleği: Ev hanımı

Köy: Bağ yolu

17

CUMA NAMAZI

Bir köye adamın biri Cuma namazına gidiyō. Cuma namazına giderkene, yolun üstünde, ağacın altında, bī köpek yatıyō. Köpekten korkuyō, kenardan bī geçiyō böyle. Kenarından geçem yolun diyō. Bu arada köpek hiç seslenmiyō. Yavruları hamile köpek, yavruları havluyō. Hav hav köpeğe, havluyō adama. Ondan soñra, adam da cumaya gidiyō. Adam, cumaya gidince, cumadan çıkınca, diyō ki: 5 Hocam diyō, ben sene, biş şey sorcam diyō. Sor diyō. Diyō ki: Beñ diyō, Cuma namazına gelirken diyō, yolda gelirken, ağacın altında, bir köpek yatıyō, diyō. Köpek diyō, beni hiç seslenmedi diyō, korktum diyō. Köpek hiç seslenmedi diyō. Yavruları böyle, hav hav diye, havladı, gayri öyle, öyle diyo. Hamile köpek, 10 yavruları havladı, diyō. Acaba diyō, bu neye işaret? Hoca da diyō ki: Bir gün olcák da diyō, büyüklerimiz konuşurken diyō, küçüklerimiz, büyüklerimizin ağzından lafı alcek diyō. Bir gün olcek ki, o nesile, gelcöz diyō. Orda masal bitiyō.

Adı Soyadı: Mustafa Tunç

Yaşı: 46

Mesleği: Serbest Meslek

Köy: Üçpınar

18

ĠADI

5 Çok eskiden, hāni bu ufak köylerde, vālinin yerine ğadı bakıyōmuş, çok eskilerde. Bu ğadı, böyle köylere, sene de bir sefer yahut iki sefer küyleri gezmeye gelişmiş. Yaşlı, amcalara, köy kahvelerinde köy evlerinde KonuşuP konuşuP, gidermiş. Tabi böyle, bir gün, iki gün, iki gün, üç gün derkene, aylar yılları kovalamış. Tabii bu köyün orta yaşlı gençleri çekememez hale gelmiş. Hep geliyō ğadı, babamgillenle konuşuyō. Senin babanla, benim babamla. Onun babasınla konuşuyō, konuşuyō, gidiyō demiş. Hiç bize laf atmıyō. Ne yapalım, ne yapalım? Beş altı arkadaş, köyün gençleri yahut büyükleri, demişler, babalarımızı hepimiz öldürelim. Ondan sıra bize gelecek. Ġadı bizlen konuşcek. Yani şehirden gelen bi kişi 10 n'āpcék? Onları bulcék. Karar veriyōlař. Herkes teker teker bir hafta içinde babalarını öldürüyō. Yani bir tanesi kıyamıyō babasına. Gıyamadığı için, evlerin altında saman damları olur. Ve yahutta denalık deriz. Hayvan damları olur. Onların birine kapatıyō babasını. Tabi altı ay sonra ğadı, geliyō bī gün. Köyün meydanını, bir geziyō bī gün. Köyün meydanını bir geziyō, atınla. Bī bakıyō, yaşlı kimse kalmamış. Kalmayınca soruyo: N'oldu bu ? Herkes çıkıyo orda. Öldü, öldü, öldü. Neyse, 15 herkes, öldü, öldü, diyō buna. Tabi bu sefer ğadı kızıyō. Buna Ġadı kızıyō, çağırıyō ordan bī kişi, diyō ki: yarın merkeze geleceksiniz, yanınızda, hem bi tane dost, hem bi tane düşman getireceksiniz. Hem atlı olcöksiniz, hem yayan olcöksiniz diyō. Bunları tekmiil istiyō. Sabahleyin filān gün, vilayette olcöksiniz. O tabi babalarını öldüren çocuklar, başlıyoş gayri. Düşün Allah düşün! Hem dost hem düşman. Nerden 20 bulcéz? Allah Allah. Hem atlı olcéz, hem yayan. Bu ne hikmettir? Bir türlü çözemiyōlař. Çözemeyince, bu yaşlı, bi tanesi bubasını öldürmüyō. Gidiyō bubasına soruyō. Bubası gülüyō. Ah be oğlum diyō, siz diyō ğadıyı boş mu sanıyodunuz? Ġadı bizlen geliyō, konuşuyodu emā, diyō. Ġadı, biz bunnarı böyle değerlendiriyorduk diyō. Şimdi demiş: Hem dost hem düşman gelelim, demiş. Hem

25 dost hem düşman ğarınız demiş. Bu ğarınız isterse dost isterse düşman olur demiş.
Ĝarınızı alcánız yanınıza, ee atla demiş, derenin yanından geçerken bi kargı kescéniz
demiş. Sepet örülen kargılar var. Bizim buralarda. O kargıyı kescéniz, üstüne
pincéniz, eline bir çomak alcéniz. Arada sırada bir vurcéniz beygir gibi! Taak ,
30 dıgıdık dıgıdık, yanınızda hanım demiş. Gitceniz, tabi bunlar, hepsi aynı yapıyolar.
Altı yedi arkadaş, garıları da alıyolar, varıyolar şimdiki valinin konağının önüne. O
zaman ğadıymış. Tabi ğadı yukarıdan camdan bakıyo pencereden. Vay namussuzlar
diyo. Bunların biri, öldürmedi babalarını diyō. İlk önce, dostlar düşmanlar, beri
gelsin diyo; hani şimdi kadınlara diyo; Kim öldürdü bubalarınızı diyo ? Sorusunla
35 beraber, hepsi başlıyo; adamım öldürdü, diyo. İşte burda, dost, düşman burda belli
oluyō. Ĝadının huzurunda ğadın, hemen adamı satıyō orda. Öldürmedik diyemiyolar.
Hemen, adamlarımızı öldürdü diyolar. Orda, kadının dost, düşman olduğu belli oldu.
Atla yayanda onları yürüttürdü taa oraya kadar, adamlar tabi o zaman birer ceza
veriliyō. Eee bi kişi öldürmedi. Ĝadı hemen, şeyden belli oluyō. Ata pinip
40 pinmediğini, orda geliyolar ya, birer çomak alıp, atdan urda da ğadı anlıyō. Bi ikişi
ölmemiş diyo. Yoksa bunlar ömür billah bu aklı kimseden alamazlardı diyo. Bunların
biri ölmemiş bundan öbürkileri ölmüştür ama diyo, bir tanesi iki tanesi ölmemiştir
diyō. Velhasıl burda sonuçlanıyō.

Adı Soyadı: Mustafa Tunç

Yaşı: 46

Mesleği: Serbest Meslek

Köy: Üçpınar

19

İŞKEMBE

5
10
15
20

ādamcāz işkembe çorbasını çok seviyōmuş. İkide bir hanımına bi işkembe alıyō, kasaptan getiriyō, hanımı işkembeyi görünce biraz kızıyōmuş, biraz seviniyōmuş tabi. Et yiycem diye. Ama yapmasını bir türlü öğrenemediği için komşusuna, hep sormaya gidiyōmuş. Komşusuna varınca, tabi biraz büyükleniyōmuş. Komşu bizim adam yine bī işkembe aldı geldi. Bunu tarifini yap da ben Pişirām diyō. Tabi kadıncağız işini gücünü bırakıyō, sabahleyin erkenden başlıyōmuş anlatmaya. Kızım şöyle yapcēn, yıkıycēn ilk önce, yok duruleycēn. Şöyle ıslaycēn, şöyle yapıp, böyle yapıp, anlatıp, tarifini veriyōmuş. Kadıncağız gidip, evde istediği gibi yıkayıyōmuş, şey yapıyōmuş, yapıyōmuş çorbayı. Tabi yiyōnumuş. Bī böyle, iki böyle, üç böyle, bu sefer her gelişte anlattığı kadın, ayrılan gelin olan yapcak işkembeyi kadın, hep giderken, ben biliyōdum bunu deyip, sitem yapıp gidiyōmuş. Tabi bunu kocağarı, zoruna gidiyō. Bī gün yine işkembe alıp, gelen komşu ben biliyōm yine ya, sen anlatıver dediği gibi, anlattığı kadın diyō, kızım sen bunu biliyōdun, bildiğini gibi yap diyō. Kadıncağız eve varıyō, unutmuş. Epey bi zaman geçmiş herhalde. İşkembeyi yıkamadan kuruyō. Tabi akşam beyi gelince, bī bakıyō, işkembe leş gibi kokuyō. Bu sefer sinirleniyō. Kadına bī dayak atıyo ki çok müthiş dövüyō. Velhasıl kelam. İşkembenin yüzünden kadın dayağı yiyō. Komşusuna gidiyo. Komşu bu sefer kızıyō. O da diyo ki: Niye kızıyon ğızım diyō. Ben ne güzel anlatıyōm sena, sen giderken, bena diyōsun ki ben biliyōdum. Saten aynısı diyō, bak biliyodun da niye dayağı yedin madēm? Bilseydin, bu böyle olmazdı. Ben sana beş sefer altı sefer öğrettim. Yani bāzı şeylerde, bu oluyō yani.

Adı Soyadı: Himmet Varol

Yaşı: 74

Mesleği: Rençber

Köy: Osmançalı

20

KÖMÜRCÜ

Şindī Kōmürcū, biḡ Kōmürcū varmış, İstanbul'a gitmiş. MeSelā kömürü satmış, eşäyi trene bağlamış. Geliyō ne tren vāḡ ne eşäg vāḡ. Lan diyō: Otele gideyim de bir yatak yazdırayım diyō. Varıyō otele. Panbāḡ yataḡa şey edemiyō, altına giriyō yataḡın. Ondan soñra, çeviriyo, iki ḡarı ḡoca geliyōlaḡ yaut nasıllarsa hani otel mutel mesela! Otelerde oluḡ yani! Lan diyō, Hayatım, ben senin gözlerinin içinde ben, İstanbul'u seyrediyōm diyō, Öteki adam da püskürüp kalkıyō karyolanın altından. Lan diyō, benim eşäg var mı oralaḡda diyō.

5

Adı Soyadı: Alime Baysal

Yaşı: 65

Mesleği: Ev Hanımı

Köy: Maldan

21

RAZİYE ĞİR

Ğır dimēk nē dimēk, Raziye Ğır. Ğır yüzünde bir çoban, çobanların başında beklüyō. Çobanın başında, göyunların beklediği halde, şindī göyunları geliyōlar, beş altı adam, adamın başına geçiyōlar. Bizi göyun vircēksin. Ğoyun vircēn emmā diyō adamı dışarı çıkarıyōlar. Ağıldan ğara göyunu alıyōlar, kesiyōlar. Ne diyō biliyōn mu, ğaval bizimle tepede, nişanlısı varmış evde, nişanlısı dinliyōmuş. Böyle uzun kavallar oluyō ya! Kavalları nişanlısı dinliyōmuş. Şindī işkiyalar bastıktan soñra, diyo: Dama gara göyun diyo, gurban oldu. Ala gancık kana doydu diyo. Yetişin köylüler, yetişin diyō. Ğarşıdan ee tabi, gayanı üstüne çıkıyō onlar. Yetişin diyō. Nişanlısı, bunu duyuyō, söylüyō, ayağa getiriyō, buraya malı, habar veriyō. Varıyōlar, bütün işkiyalar, göyunlardan kesmişler, yanaşmışlar. Ala gancık kanı doydu emmā yav ve lākin, nişanlısına eziyed ediyōlar, O'na. Gittikten soñra, bi daha geliyōlar karşıya. Geliyōlar.

Adı Soyadı: Üftadiye Döne

Yaşı: 65

Mesleği: Ev Hanımı

Köy: Örselli

22

TİLKİ

5 Evëlerden bī vaꞓmış, bi yokmuş. Adamlanı, bir beygir gidiyōmuş. Adamlanı
bī de at, atın üstüne Pinmuş adam, gidiyomuş. Yoldan giderken, giderken, giderken,
giderken goca bir harman görmüş. Anladın mı? Harman yani buğday harmanı.
Harman oluyō, biliyo musunuz, bilmem? Buğdäyiş koyuyōlar. Eskiden böyle
beygirlerle konuyodun harmanlar. Şimdiler makineylen koyuyolar. Giderken
giderken adam, bak harman, böyle böööyle yanıP durur. Orda bi acep bu harman ni
yanıyō? diyō. Buğdeynan içinden bir ses geliyo. Deynemiş, deynemiş, deynemiş.
Ondan ben yanıyooom, ben yanıyom. Yav, bu adam mı, insan mı ne bu? Hemen
inmiş atdanı. Hemen harmanın yanına masal ya! Harmanın tepesinin çıkıyō. Bakıyō
10 içine, goca, gocaaa bir yılan ben kurtar diyo. Ben diyo, arkadaş, n'olursun beni
kurtar, burdan diyo. Ordanı, o adam ben seni nasıl kurtarıyım, n'apıyım? Beygirin
torbası olur, onu beygirin urganlan at diyo. Beygir dediğimizde at. Senin anlecan at.
Ordanı, o'nu diyo salla diyo, beni, O'nun için gelem, ben kurtar, beni kurtar, ben
yanıyōm orda diyō. Yanıyom, yanıyom, yanıyom, yanıyom. Bağırıyo, beni kurtar
15 n'olur. Kurtarıyo adam orda, beygirin saman torbasını bağlıyo ipe, beygirin ipine
sallıyo. O'nu doluyo, doluyo, doluyo, doluyo, giriyo. Ordan çıkarıyo, o adamını
çıkırıyo ondan sonra torbadan koyuyo yılanı. Eeee arkadaş diyo. Sen beni
koyuyodun emma ben çok, beni kurtardın emma hardan, ateşten. Ben seni sokcen,
öldürcen diyō diyō. Diyō, arkadaş, sen beni neden sen böyle yapıyōn, haa! derken
öldürcen diyō. Dur arkadaş diyo: Şurda yoldan gidem, gidem, gidem, gidem, gidem
diyo. Ordan bir şey görcez diyo. Öğle vakti kötülük olur mu? Olur derse diyo, Sen
20 beni, o zaman sok diyo. O haklı adam, adamlar. Ordan atın üstüne Piniyo adam gine
yoldan gidiyōlar gari. Mesela Manisa yolu gibi gidiyolar gari. Giderken, giderken,
giderken bi gocā inek, gocā inek selam veriyolar ona. Ben diyo, bu diyo, iyiliğe karşı
kötülük olur mu? diyo. Olur diyo iyi de diyo, gocā inek. Ben diyo, bunu, hapisten

25 kurtardım, çıkardım, saman, buğdäy içinden kuydum, beygirin çıkardım. Bu diyo,
hinci beni sokcek, oluyo, öldürcek oluyo diyo. Ben diyo, bunu, n'apıyım diyo? Eee
diyo, ben, beygirin üstüne sokcek, öldürcek bunu! Bi daha çıkıyolar, gidiyolar,
gidiyolar, gidiyolar, gidiyolar, adam sen, beni sok diyo. Bir tilki çıkıyo yollarına.
30 Tilkiyi biliyon mu, tilkiler kurnaz olur. Tilki, ya arkadaş, seninle bizim işimiz var
diyo, atın üstünden adam. Öğle vakti kötülük olur mu? diyo. Olmaz diyo tilki. Hah
diyo adam ordan, kurtulduk inşallah hani! Atın üstündeki adam kurtuldum diyo.
Yılan da arkasından gidiyomuş, böyle geri geri arkasından. Ordan o adam, ondan
sonra, ee diyo, nasıl yaptın sen bunu diyo? Bu diyo yanıyomuş diyo, ben, diyo,
35 yoldan geçiyodum diyo, harman içinde yanıyomuş, bu yılan diyo. Atın üstündeki
adam, ordan ben bunu diyo saman torbasından salladım, ipilen bağladım, salladım
kurtardım çıkardım. Beni sokcek, o şindicik buna. İyilik varken kötülük olur mu?
İyilik yaptım, kurtardım, yanıyo dedim. Niden bu beni, bunu böyle yapıyo. Eee diyo,
sen diyo, bu torbanın içine mi girdin, diyo yılana tilki. Tilkiler kurnaz olur. Sen diyo
bu torbanın içine nasıl sığdın diyo. Sığebildin mi sen bu torbanın içine diyo, bu şey
40 diyō. Oho sığıyōm ben, bu torbanın içine diyō. Nasıl sığınabiliyon diyō. Sen iyi bak
ben nasıl sığıyōm, O'nun içine diyō. Doluyo, doluyo, doluyo, doluyo, doluyo, doluyo
yılan. Ondan sonra, giriyo torbanın içine. Hemen torbanın ağzını bir bağlıyo. Bir
bağlıyo, torbanın ağzını, alıyo düşmanın, nasıl yapceksan yap ğari diyō. Adam bi
Sopallıyo, Sopallıyo, Sopallıyo bi dadlı öldürüyō.

Adı Soyadı: Üftadiye Döne

Yaşı: 56

Mesleği: Ev Hanımı

Köy: Maldan

23

ADAM

5 Biş dağdä da bir adam varmış. Dağdaki adam, her gün ordanı elmas alma, gitcemiş, emme elmas alma gidemiyo. Elmas almaya gidemiyo, bir at kesiyö her gün, atı içine adamı yerleştiriyo. Onun gargalar alıp, gidiyollar daya. Daya gidiyolar. Orda elmasları atıyo adam. Alıyo, indir beni diyo, indirmiyo adam, bırakıyo adamı. Tekrar bi daha çarşıda, bir gat elbise veriyö, bir gız veriyön diyo, bağıriyo sokakda. Bu atı kim indirirse dāydan diyo beni baş etcen. Tekrar öyle yapıyo. Deniyo ku bu çocuk. Haa diyo, buna para veriyolar yaa! Para veriyö, gız veriyö, ondan sonra, ordan bi daa gitcen ben diyo. Tutuyo bu, bu atın içine goyuyo bu oğlanı, yolluyo oğlanı, dağdan arabalar taş atıyo maden taşı tabi. Alıyo, geliyo geri. Tekrar oğlan dağda bırakıyo üçüncü. Üç oğlanı buluyo çarşıda. Bi gat elbise vercen, bi gadar para vercen, bi gız vercen bu dağı, bi daha gitcek, gelecek diyo. Dayı, bi daha sallıyo üçüncüye. Üçüncüye salıyo ku. Üçüncü orası gargalar ha şeyler gartallar dayımış, gartallar dayı. Kartallar dağında, mindiriyo çocuğu, diyo ki salıyo gine. İkinciymiş o. Bi sefer gitmiş oğlan, ikinci gidiyomuş, o zaman ermemiş oğlan. İkinciye mindiriyo gidiyo. Elbiselerimi ver diyo, giycem diyo, paraları cebime goycam diyo oğlan. Cebine goyuyo, o halde gidiyo, daya gidiyo, taş at diyo, atmam diyo. Sen bene yaptın oyun. Ben de oyun yapcen sena diyo. Ordan dağdan giderken, giderken, ilk gelişinde güvercinler görmüş, bi suyun içinde, rüyasında. O dayı bulcak, rüyasında güvercinler görüyo. Güvercinler de suda eşinirken, güvercinmiş, uçarlarmış, uçarlarmış, vardıkları yerde gız olurlarmış, şey içinde. Burda bina var. Bina içinde gız oluyolarmış. Bi uçuyolar pırr! Tabi güvercin oluyolar. Böylemesi de o da, o'nu bulcak oğlan. Ondan çıkmış bu sefer dayı. Aah yandım, ah yandım demiş aşağıdaki. Arabalarını toplamış, şeylerini toplamış, yukardan atmamış oğlan. Burda hepsi sormuş. Bi şāy dāy adı , dāyın adını bilemiycem. Bu Uludağ'da bi dağ. Bu dağın hepici ben diyö. Kim biler buraya. Öteki diye soruyö, bütün kartallara, kartallar dile

25 geliyō, bilmiyō. Ŗurda diyō, topal gartal, bizim gocamiŖ diyo. Soram oğlum diyō.
Soram oğlum deyince, soruyōlađ ona. Tamam diyō, biliyom ben diyō. Gel arkamdan
diyō, bu topal gidiyō, gidiyō, gidiyō bōyle varyōlađ o binaya. Bī ulu bi dağı içinde,
bī gōrūnmeyen, bilinmeyen bī yerde, bī kūūcuk bī oda varmıŖ. Sakallı bi dede. O
30 dede, o guŖları insan ūstūnden guŖ olarak dađlara gōnderiyomuŖ. Sooñra varyōlađ
oraya, konuŖuyōlađ Ŗōyle bōyle. Őteki gūvercinler gelmiŖler. O ocuđun rūyasında
gōrdūđū gūvercin, o gelmemiŖ. BeklemiŖ ođlan, beklemiŖ, beklemiŖ. Ondan sonra
gelmiŖ gūvercin, dođru içeri gemiŖ, hemen soyunmuŖ. Soyununca da bōyle
yakalamıŖ kolundan. Sen nesin, ben in miyim, cin miyim? Ne inim ne cinim demiŖ.
35 Seni ūrūyamda gōrdūm, buraya geldim demiŖ. Őteki dede de ođlum demiŖ, elleme
demiŖ. Sene mal olmaz demiŖ. Olur olur demiŖ. Ondan soñra oğlanla gız birleŖmiŖler,
evlenmiŖler. Tamam bitti.

Adı Soyadı: Ramazan Yağcılar

Yaşı: 71

Mesleği: Rençber

Köy: Yağcılar

24

ALİ DAYI

Ali Dayı velhāsıl işte dēdim gibi deġirmene gidiyōmuşmuş. De o evini şāmiş bī köye gidiyōmuşmuş, köye giderken bi velhāsıl bī ġuzulen bi ġoyuna raslıyō deġirmen damında, bi zurnealan bi davulcu dek geliyō, davulu dramp vuruyō, zurneyi asılıyō, guzu kanmıyō, velhasılı Ali Dayı bunnar neden çıkdı diyō, u yana bakıyō, bu yana bakıyō bi kimse yok. Ondan dana dırt dedi demiş. Guzu bırd dedi demiş. Bu gadaş, ben kendinesi, bu gadar annatdım biliyōm bi şāleř.

5

Adı Soyadı: Veli Özdemir

Yaşı: 64

Mesleği: Rençber

Köy: Yağcılar

25

HASAN HÜSEYİN

Hasan Hüseyin on üç dört yaşındayken efendim gençliğinde, Yonan askeri bureya geldiğinde, bu mermi saklamış bunnarı, bunnardan boşaltırım, bunnarı girarım diye, mermi saklamış. Mermi sakladığında, sakladığında büyürüm o ana gadağ büyüdükten bu mermileri, bu onnara yakarım, bizi bunnar yakır diye bu mermileri de ben ona yakcem diye saklamış. Tabi onu ihbar ediyolar, bunda mermi var diye. Yonan askerleri geliyō, sende mermi varmış diye, dövüyolar, tabi ayanın altını kaldırıyollar, dövüyōla, dövüyōla söylemiyo. Bunu hedef halinde birez ileri dikiyolar. Askerlere diyorlar, ateş edin, ateş ed, edecek diye, korkusundan belki söyler diye, ateş etmiyōlar, tekrar geri çağrıyōlar gine döğüyōlar, üç beş sefer böle tekrar ediyō, edince yenen döğüyōlar. Ayakları altı duymaz hale geliye. Bi an öle duyuyōmuş. Vura vura tabi duymaz hale geliyo, acı duymuyo gari, ondan soñra, ondan sonra söyle diye tekrar yine söylemeyince gadar bu, bunu öldürsek de söylemicek, bunu diye bırakıb gidiyōlar. Gitdikten sonra ta üç beş sonra ne gadarsa bu Yonan askerleri buradan sürdükleri zaman Menemen'e şey İzmir'e tirennen geçerken bu tirenin karşısına geçiyō. O boğaza böle bi boğaz vardır, tiren yoluna yakındır. Mermilerin hepsini, o tirene boşaltıyō böle, nasılsa boşaltıyō, merminin geçti yerde, tirenden düşenler böle pencere gibi açılıveryōmuş tabi merminin geçtiği yerden açılıveryōmuş. O mermilerin hepsinin ona boşaltmış benim canım yakdınız ben de sizin bu mermileri size diye ondan öcünü almaz istiyō, o şekilde boşaltıyō mermileri.

Adı Soyadı: Ayşe Gürcan

Yaşı: 75

Mesleği: Ev hanımı

Köy: Yağcılar

26

SULTAN NİNE

İşte Sultan nineyi alma gittik, tekrar geri aldık evini geldik tamam mı evini geldik. Evine geldikten sonra araba pindirdik. Neneye şurda tarlamız vardı talanın yanne getdik. Oğlu yokardan bakıyomuş. U yokardan bakarkana beni tahkikat itmişler, arkadan bu anamı bir yer götcek, satçek, diye beni dövceklermiş. Tahkikat etmişler.

5

Burdan tahket ideyerek ben de arabacıya dedim usul git benim indimi bilmesinner, görmesinner ben inem arabadan git sen git dedim arabacıya ben orde arabacı usulcene ağır ağır giderkene indim evime çardağıma giddim, çardama giddim, zabah oldu. Zabah oldu bi dereden bi gelin geliyo, o geliyo, o gelin gelikene önüne durcez. Onun gelinniğine şindi gelnin önne durcez ya! Toprakbastı parası alcez ya. Eee onnar usulcanan girmişler, tarlanın içinde ormanı bağlıvemişler çalığa, urganın ucuna urgan görcez gari ya! Çalığı bağlavermişler oraya e ben yalnız galdım bu sefer eee! Undan sonra getdim geldim, geldi çalığı ore bağlaverdim, araba geldi durduuu! Ne istin nine didi bi şey istemiyem dedim genle bakçen dedim. Tamam genli açtılar, baktım urganı çözdüm yallah! İyi mi tamam di mi?

10

Adı Soyadı: Ayşe Gürcan

Yaşı: 75

Mesleği: Ev hanımı

Köy: Yağcılar

27

DELİ

Burda muhtar, köyün muhtarı. Gavurlar basmış, burē bizim köye. Dedem delimiş, biraz aglı biraz şēmiş. Gavur basmış, çevirmiş.

— Bu kim demiş?

— Gavur demiş.

5

— Kim bu demiş?

— Köyün muhtarı demiş.

10

Niye geliye buraya demiş, gavur adam demiş. Dedem demiş ki baskın yapıyōler demiş. Hani şeyler geliyō, çeteler meteler geliyōmuş ya! Dedem sen anasını bilmem nesini deyince, bi daş alıyō, gavurun tūfengine bi guruyō, patladıyō. Tūfek iki parça oluveriyō. Gremiş eskiden Grenelar iki parça oluveriyō, iki parça olunca da gavur kalkıyō, dedeme üstüne yürüyō

— Dur diyō, onun akli ermiyō diyō. Mehdi o diyō, onun adı Mehdi diyō, bak diyō garışmam otū yerine diyō. Ondan soñra adam oturuyō, dedem tūfeyi gırıyō, Allasmarladığı gidiyō.

Adı Soyadı: Ayşe Gürcan

Yaşı: 75

Mesleği: Ev hanımı

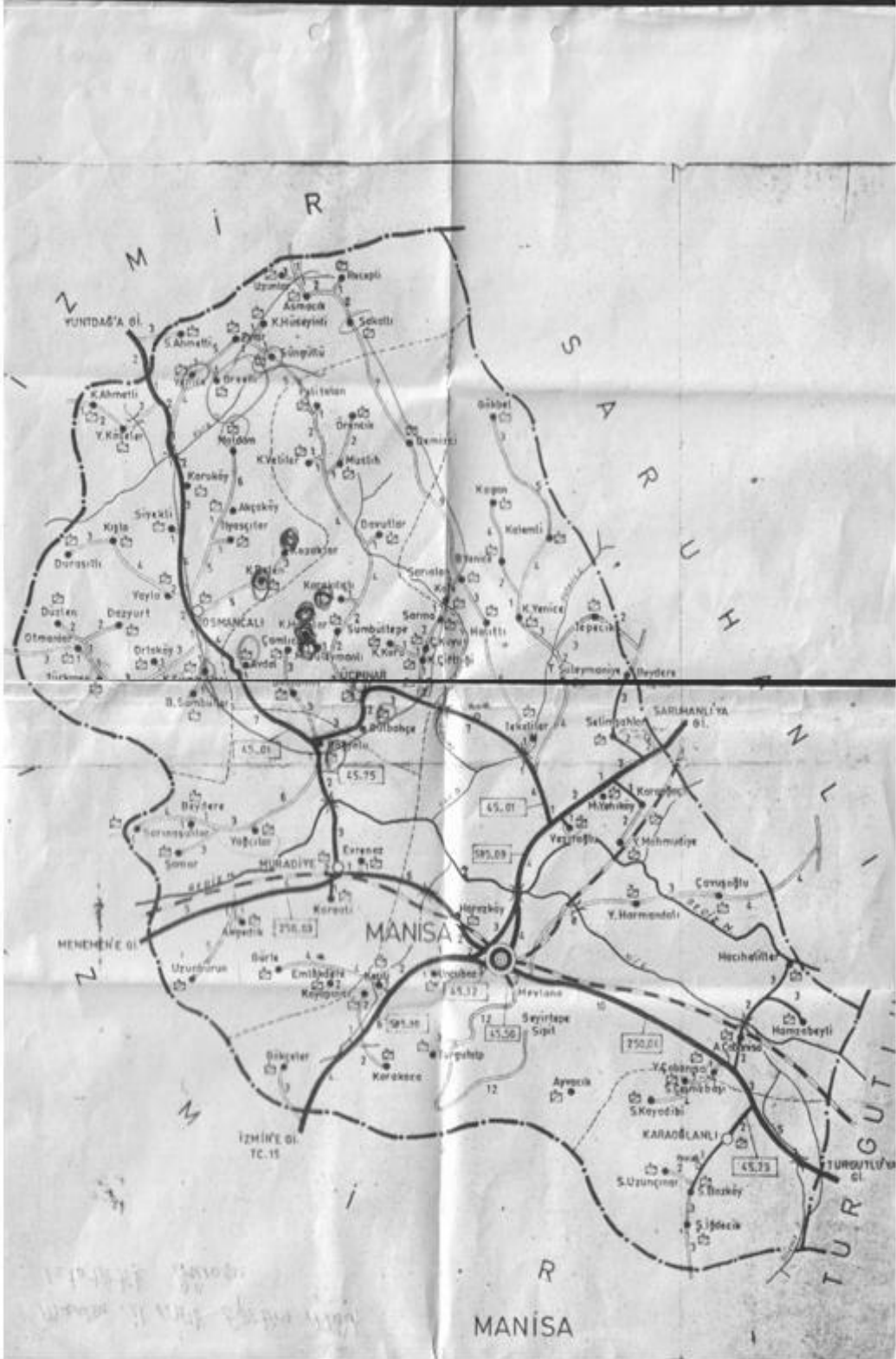
Köy: Yağcılar

28

GAVUR GAÇAKLARI

Ondan soñracāzım, bunnar gavur gaçakları bī dere inmişler, gavur arkadan geliyō Zümbüllerden. Zümbüllerden gelirkene bunlar çoluk çocuk dereye inmişler. Bureya dere inderenik bu çocuk baktılar gördüler gavur yakınnamış ormana atıvēmışler. Ormana atıverincéler şöyle bi gardeşim varmış, orman dışında tutuyō, ormandan alıyō çocuğu ya sen neden böyle yaptın diyō, gardeşimi neden atdın diyō
5 o da diyō ku ölürse diyō, o ölsün diyō, bizi kurtaralım da diyō ötekilernen gurtaralım diyō, beş attı tane çocuk için, o sakat için çıkcek onu öyle yapmışlar, tamam mı? Yağcıların garşısından Zümbüllerden bi gelin geçiyōmuş Zümbüllerden. Gavur bi gelin almış, allı apallı böle hayvanı güdüne Pindirmiş böyle çaylağa doğru gidiyōmuş. Gelini alcékler, sırtına almışler gelinin arkasını pindirmiş gavur adam ata
10 pindirmiş, gaşıdan geçiriyomuş. Gaşıdan geçirirkene bircezi tahkikat itmiş arkasından, o gavur adamı inmiş. Sen ne takikat idin dimiş, o da demiş ki o gelni kurtarcan demiş. O da atmamış sıkıda atmamış taa! Çaylan ağzına varmışlar, gelni indirmişler. Çaydan öteye geçirecekler, gelin de beni kurtar diyō bizim adama, kurtar deyince gadā, ordan şā yapıyō, bī el sıkı bī atıyō o adama, Türkiyemizin adama bi
15 atıyō sıkıa adamı öldürüyō, gelini alıb geçiyō, öte garşı çaydan öteye, gelini götürüyollā, işde bu.

Manisa İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İstatistik Bürosu

YUNT DAĞI KÖYLERİ

Ramazan DENİZMEN

Mehmet ATICI

Emine UYMAZ

Üftadiye DÖNE

KAYNAKÇA

- Alptekin, Ali Berat, *Taşeli Masalları*, Akçağ Yayınevi Ankara 2002
- Alptekin, Ali Berat, *Kazak Masallarından Seçmeler*, Akçağ Yayınevi, Ankara, 2003
- Bratav, Pertev Naili, *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, İstanbul, 1992
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopeisi*, İstanbul, 1986
- Elçin, Şükrü, *Halk edebiyatına Giriş*, Akçağ Yayınevi, Ankara 1993
- Gülensoy, Tuncer, *Kütahya ve Yöresi Ağızları*, T.D.K. yay. :536, Ankara, 1998
- İslam Ansiklopedisi*, M.E.B. Yayınevi, İstanbul, 1998
- Karahan, Leyla, *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, T.D.K. yay.: 630, Ankara, 1996
- Korkmaz, Zeynep, *Güney-Batı Anadolu Ağızları*, T.D.K. Yay.: 584, Ankara, 1994
- Köklü, Nusret, *Manisa İşgalden Kurtuluşa*, Akademi Kitabevi, İzmir, 1998
- Öztuna, Yılmaz, *Osmanlı Devleti Tarihi*, Faisal Finans Kurumu Yayını, İstanbul, 1986
- Sümer, Faruk, *Oğuzlar(Türkmenler)*, T.D.A.V., İstanbul, 1999
- Tekin, Talat, *Türk Dilinde Birincil Uzunluklar*, T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1995
- Türkiye Diyanet Vakfı İslām Ansiklopedisi*, Ankara, 2003
- Uluçay M. Çağatay – İbrahim Gökçen, *Manisa Tarihi*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1998
- Yeni Türk Ansiklopedisi*, Ötüken, İstanbul, 1985